

DOLENSKI LIST

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 8 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-12-Z-24

Štev. 50 (352)

Leto VII

NOVO MESTO, 13. DECEMBRA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik: Tomaz ... Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 2. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ... Tiska Casopisno-salozišsko podjetje *Slov. poročevalec v Ljubljani ... odgovarja F. Plevel

Pred dnevom slavne JLA

PO VSEM NOVOMEŠKEM OKRAJU ŽIVAHNE PRI PRAVE ZA POČASTITEV 15. OBLETNICE USTANOVITVE JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADE

SPORED PRIREDITEV V NOVEM MESTU

V pripravah za dostojno praznovanje 15. obletnice ustanovitve naše ljudske armade sodelujejo v Novem mestu domača društva, vodi pa jih poseben odbor. Prizadevanja bodo vrstila od 15. do 23. decembra.

Mladina novomeških šol in Smlaha bo 16. decembra dopoldne ob desetih priredila kulturni nastop za vse naše novomeške enote, 20. decembra pa bodo kulturne skupine JLA imele povračilno prireditev za mladinopopoldne v dvorani doma JLA. Kulturne ekipe mladin in vojske bodo imele tudi skupne nastope na podeželju.

19. decembra bo zvečer v Domu ljudske prosvete literarni večer, na katerem bodo brali svoja dela štirje partizanski književniki iz Ljubljane, z glasbenimi vložki pa bodo sodelovali gojenci glasbene šole.

Svečana akademija bo 21. decembra zvečer v Domu ljudske prosvete. To bo kulturna prireditev na zelo visoki umetniški višini. Na njej bodo sodelovali poleg domačih skupin kot so orkester Dušan Jereb z godbeniki JLA, združeni pevski zbori in druge, tudi člani zagrebške in ljubljanske opere.

22. decembra dopoldne bo komandant novomeške garnizije sprejel predstavnike pionirskih organizacij. Ta dan dopoldne bo tudi razvijte zastave obd. odreda predvojaške vzgoje. Popoldne se bodo v prijateljski tekmi pomerili v streljanju člani streške družine Gorjanci in pripadniki JLA. Takih športnih

srečanj bo še več med kegljači, nogometaši, šahisti in drugimi skupinami. Večina teh tekmovalj bo v nedeljo 23. decembra. Zvečer 22. decembra bo v vseh prostorih doma JLA ples z nekaterimi vmesnimi nastopi kulturnih skupin in posameznikov.

To je okvirni spored prireditev v Novem mestu. Poleg teh bodo na vseh solah predavanja o nastanku in rasti naše vojske (v času od 16. do 23. decembra). Izdelan je tudi podroben načrt kino predstav potujočega kina, ki bodo v vseh krajih, kjer nimajo kino dvorane. V ta namen je JLA dala na razpolago kinoprojektor in filme.

Otroci na solah že pišejo naloge o naši vojski. Najbolje napisane naloge bodo nagrajene. Ocenjevala bo posebna komisija, v kateri bodo tudi predstavniki vojske. Lepo razumevanje je pokazala uprava doma JLA, ki je dala v počastitev petnaeste obletnice ustanovitve JLA 10.000 din za učila najrevnejšim učencem.

V OBČINI ŽUZEMBERK

Občinski odbor SZDL je te dni sklical v Žuzemberku posvetovanje predstavnikov vseh organizacij, da bi naredili načrt o počastitvi 15-letnice armade. 22. decembra bo zborovanje pripadnikov predvojaške vzgoje za vsako občino s krajšo proslavo. Nekdanji borci in oficirji NOV bodo po vseh solah mladin pripevovali svoje spominke na velike dni naše NOV. Obiskali bodo nekatere bivše

partizane in jih še posebej povabili na proslavo. Za Dan JLA bo obdarjeni tudi nekaj partizanskih šrot in otrok borcev, v krajih, kjer je elektrika pa bodo gledali filme o razvoju naše vojske. V večjih krajih bodo posebne proslave. O pripravah in načrtih za ta praznik bodo govorili tudi na sejah ZB, odbora vojaških vojnih invalidov, RK in drugih organizacij, ponekod pa tudi na sestankih SZDL.

ČRNOMELJ SE PRIPRAVLJA

Na področju občine Črnomelj so v teku vestne priprave za proslavo Dneva JLA ter njene jubilejne 15. obletnice. V dnevi od 16. decembra dalje, ko bo garnizijo v Črnomlju ter enoto na Otovcu obiskala mladina osnovnih šol in gimnazij, se bodo vse te dni vrstile različne prireditve. Organizirali bodo tekmе v odbojki in šahovski turnir, kjer bodo sodelovala moštva JLA, industrijskih podjetij in gimnazije. Borci iz NOV bodo skupno z oficirji JLA obiskali vse šole in kolektive večjih podjetij ter govorili mladin in delavcem o herojskih dejanjih naših partizanskih enot, o nastanku in razvoju naše ljudske armade. Belokranjski prvoborec tovariš Franc Košir-Pavle bo seznanil pripadnike črnomeljske garnizije s formiranjem narodno-

osvobodilne vojske v Beli krajini.

Na predvečer 22. decembra bo svečana akademija s pestrim sporedom, na praznik sam pa bodo predstavniki delovnih kolektivov obiskali in obdarili naše enote.

Delavski svet rudnika Kanižarice je sklenil, da bo ob tej priliki pozdravil slehernega svojega sotovariša, ki je ta čas na odsluženju vojaškega roka ter mu poslal skromno darilo v obliki gotovine in cigaret.

POČASTITEV V OBČINI STRAŽA-TOPLICE

Tudi v občini Straža — Toplice se vneto pripravljajo na proslavo v počastitev dneva JLA. V ta namen je sestavljen odbor, ki bo pripravil in vodil proslave kakor tudi razna predavanja o Dnevu JLA. Sodelovanje so obljubili tudi pripadniki JLA iz Novega mesta; priredili bodo koncerte in predvajali vojaške filme v Straži in Dolenjskih Toplicah, verjetno pa tudi v Podturnu in pa Vršnih selih. V Dolenjskih Toplicah bo koncert v nedeljo, 18. decembra ob 19. uri, pred tem pa bo predvajanje filmov, v Straži pa v četrtek, 20. decembra in bo program od 4 ure popoldan dalje. Za te nastope pripravljajo svoje točke tudi ostale organizacije in župe.

Medlo sije sonce te zadnje jesenske dni, marsikdo po Dolenjskem pa smo bili v prejšnjem tednu še kar sredi snega, ki še ni skopnel. Naš fotoreporter je ujel tak motiv tudi ob Lahinju v Beli krajini...

Kulturno prosvetna delavnost je družbena naloga

Občni zbor občinskega sveta Svoboda in prosvetnih društev novomeške občine je bil v nedeljo, 9. decembra. Dobra poročila in razprava so dala dokaj vpogleda v kulturno prosvetno dejavnost v naši občini in v njene probleme.

Kulturno-prosvetna društva, zlasti na podeželju, delajo v težkih pogojih. Nimajo primernih prostorov in opreme, bore se s finančnimi vprašanji. Velikokrat tudi nimajo dovolj pomoči ostalih množičnih organizacij in društev, kakor da je kulturno prosvetno delo samo stvar teh društev in posameznih prosvetnih delavcev, ne pa splošna družbena naloga. Navzile temu je kulturno prosvetno društvo sodelovalo v raznih skupinah in javnih nastopih različnih skupin v pretekli sezoni to najbolj potrjuje.

Zelo dobro so zastavili kulturno prosvetno delo v Podgradu. Skupno s kulturno prosvetnim društvom sodelujejo ostale organizacije in ga podpirajo pri njegovem delu. Vse organizacije in kmetijska zadruga so se dogovorili, da bodo podprli društvo in omogočili vsako leto nakup novih knjig za knjižnico. V Podgradu priredujejo tudi zabavne popoldnevne ali večere, kar se je pokazalo koristno, saj ljudje potrebujejo tudi razvedrila. Pripravljajo izobraževalne tečaje, med temi tudi strokovne, kakršne pač ljudje želijo. Radi bi ustanovili še svojo godbo, pa nimajo kapelnika.

V Mirni peči je kulturno izobraževalno delo na dostojni višini. Kmetijsko gospodarsko šolo redno obsekuje 35 mladincev in mladin. Težave so s stroški za kulturne in zabavne prireditve. Kmetijska zadruga, ki je sedaj še lasnik doma, zaračuna društvu za vsako igro 1000 din, za zabavo pa 2.000 din najemnine. Društvo take izdatke težko zmore.

Veliko zanimanje za kmetijsko šolo je tudi v Stopičah, kjer je prijavljenih za šolo 34 kmetijskih fantov in deklet. Prijavljajo se tudi starejši. Iz Malega Slatnika in Smolete vasi hodi v šolo na Grm 15 mladincev in mladin, nekateri tudi po devet kilometrov daleč. V Smlahlu močno ovira večjo kulturno prosvetno dejavnost pomanjkanje dvorane in opreme.

Smernice za bodoče delo

To je predvsem prizadevanje za kakovost prireditve in pravo idejno vsebino kulturno prosvetnega dela. Društva žele izbor, oziroma seznam iger, ki so primerne za njihove otroke in tudi po vsebini. Sami so večkrat v veliki zadregi glede tega. Kulturno prosvetno delo je treba dati večjo pestrost in med ostalim nuditi delovnih

ljudem tudi primerno razvedrilo s šaljivimi in komičnimi prireditvami primerne vsebine. Prav tako naj vodijo in usmerjajo kulturno prosvetna društva izobraževalno delo v kraju, pri tem pa jih morajo podpirati vse ostale množične organizacije in društva. Sekretar obč. komiteja ZKS Ludvik Golob je na občnem zboru poudaril, da je treba vso kulturno prosvetno in izobraževalno delo v določenem kraju povezati v okviru SZDL. Zlasti je pa potrebno dobro sodelovanje vseh organizacij in večkratno posvetovanje o problemih, ki se pojavljajo pri delu. Tovariš Golob je tudi povabil prizadevno in pozitivno delo kulturno prosvetnih organizacij v občini.

Posebna komisija, ki je pregledala stanje odrov in dvoran pri društvih, je ugotovila poravno stanje. S pomočjo občine se bo skušalo to stanje v prihodnjih letih popraviti. V prvih mesecih prihodnjega leta bo v Novem mestu občinski festival kulturno prosvetnega dela. Na festival se posamezna društva že pripravljajo.

Občni zbor je med drugim poudaril, da je kulturno prosvetno delo prav tako kot šolsko izobraževanje stvar celotne družbe in ne samo tistih posameznih skupin in ljudi, ki v to delo vlagajo veliko truda in moči. Zato je potrebno, da tudi škola za najkvalitetnejšo materialno plat tega dela prevzame družba.

Program tehnične pomoči Uprave za mednarodno sodelovanje

V Zvezni industrijski zbornici je bil sprejet in odobren program tehnične pomoči Upravi za mednarodno sodelovanje za leto 1957. Sedem tujih strokovnjakov za črno metalurgijo, proizvodnjo in predelavo nafte in za tekstilno industrijo bo prišlo priložnostno delo v našo državo, medtem ko bo odšlo 83 študentov iz naših podjetij za proizvodnjo in razdeljevanje elektr. energije, proizvodnje in predelavo nafte, črne in barvaste metalurgije, prečiševanje kovin, kemične in tekstilne industrije v ZDA, 62 študentov pa v razne evropske države.

»GRİČARJI« Ilke Vaštevove tik pred izidom

Najnovejši roman Ilke Vaštevove, zajet iz novomeške zgodovine, verskih bojev in kmečkih puntov 16. stoletja, je pravkar nastila tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Knjiga je, kakor smo izvedeli, že v knjigovoznici, tako da jo lahko konec decembra pričakujemo na našem knjižnem trgu. Za delo je med ljubitelji Trdinove knjižnice in med bralci sploh precej zanimanja. Cim bo knjiga izšla, bomo o njej obširneje poročali.

VREME

ZA ČAS OD 14. DO 23. DEC. Do konca tekočega tedna bodo prešle Slovenijo obilne padavine, sprva dež, pozneje sneg in močan padeč temperature. V prihodnjem tednu bo v glavnem suho, s krajevnimi razjasnitvami, le sredi tedna in proti koncu tedna so možne lahne snežne padavine. V jasnih nočeh ostrejši mraz, tudi čez dan bo v glavnem pod ničlo.

(Napoved priredil V.M.)

Pritisk za komunalna dela

Družbene plane bomo spet sprejemali z zamudo

Večkrat je bilo poudarjeno, da bodo družbeni plani za leto 1957 sprejeti še pred koncem letošnjega leta, vendar kaže, da bodo vsaj okrajni in občinski družbeni plani izdelani šele v prvih mesecih prihodnjega leta. Kot je znano, je bila v zvezni ljudski skupščini zelo dolga razprava o osnutku zvezn. družb. plana. Dokler ta ni sprejet, ne morejo biti sprejeti republiški družbeni plani, pred sprejetjem teh pa ne okrajni in občinski.

Uslužbenci okrajnega zavoda za plan v Novem mestu so skupno s podjetji že izdelali prvi del družbenega plana, to je vprašanje proizvodnje in storilnosti, ne morejo pa izdelati finančnega dela plana, to je delitve dobička, dokler niso znani zvezni in republiški predpisi o tem vprašanju.

Prvi del plana temelji na povečanju proizvodnje in storilnosti.

Cepprav se ni znano, s kakšnimi sredstvi bodo okrajni in občinski ljudski odbori razpolagali prihodnje leto za komunalna dela — spričo skupnih naporov za zmanjšanje investicij in zvišanje življenjske ravni ljudi, ta sredstva gotovo ne bodo prevelika —, je zdaj velik pritisk za ta sredstva. Pri podpredsedniku OLO Niku Belopavloviču se vrste druga za drugo razne deputacije iz posameznih vasi s prošnjami za pomoč pri komunalnih gradnjah. Potreba je res zelo velika, kako jih hitro odpraviti, je pa drugo zelo resno vprašanje. Pobuda ljudi in pripravljenost, da sami pri tem pomagajo, je prav tako velika, vendar brez družbene pomoči le ne gre.

Pred dnevi se je oglasila na okraju večja deputacija zastopnikov raznih vasi iz sektorja med Žuzemberkom in Sela-Sumberkom. Vprašanje dograditve ceste Radohova vas—Žuzemberk je še vedno odprto, zato so prišli posredovati, odnosno predlagati, da bi prišla ta gradnja v družbeni plan okraja za prihodnje leto. Gre samo za 1.400 metrov ceste, ki pa bi skrajšala tamošnjim prebivalcem pot do železniške postaje kar za 12 km! Ta gradnja je torej več kot utemeljena in res potrebna.

Podobnih nujnih del za izboljšavo komunalnih naprav je veliko po vsem okraju. Kako jih izvršiti, bo maral razpravljati okrajni ljudski odbor skupno z občinami in prebivalci, toda šele po sprejetju družbenega plana.

NOVOTEKS bo dobil novo kamgarn predilnico v Metliki

Pisali smo že, da namerava Novoteks postaviti v Metliki, kjer je že zgrajena stavba, novo kamgarn predilnico. Težave so bile glede nabave razvilniških vreten. O tem so razpravljali v Beogradu in sklenili, da Novoteks dobi svoj novi obrat.

Znano je, da izdeluje tovarna vrsto zelo dobrih kamgarnov, za katere je morala uvažati prejo iz inozemstva ali jo dobiti od naših predilnic, kar je izdelke precej podražilo. Sami kamgarn preje nismo mogli izdelovati, ker naših osem sto vreten prede le mikano prejo. Sedaj bomo doma izdelovali kamgarn prejo, kar je za nas velik napredek.

Velikega pomena bo ta predilnica za vso Dolenjsko, posebno za Belo krajino. V nji bo zaposlenih okoli 180 delavcev, ki bodo izključno domačini, poleg strokovnega kadra. Tako bo novomeški okraj dobil novo podjetje, ki bo prineslo dolenjskemu človeku možnost novega zaslužka, družbi pa pomemben nov vir dohodkov.

23. decembra bo okrajna sindikalna konferenca

Ta teden bodo zaključene občinske sindikalne konference, na katerih izbirajo občinske sindikalne svete in delegate za okrajno konferenco, ki bo v nedeljo, 23. decembra v Novem mestu. Občinske konference so imele v Črnomlju in Smlahlu že prejšnji teden. Oba sta bila dobro pripravljena. V poročilih in razpravah sta prevladovali dve vprašanji: naše gospodarstvo in strokovno izpopolnjevanje članov. Vidno je bilo, da so delavci in uslužbeni spremljali delo zvezne ljudske skupščine in še zlasti razpravo o plačnem sistemu. Glede izobraževanja članov so predlagali organizacijo strokovnih tečajev v vseh kolektivih. Občinske sindikalne konference bodo končane do 15. decembra.

Marica je šla dopoldne na pošto, nazaj grede pa je prinesla dekletom v pisarno, malico.

»O, packarjia in nesramnost! Pogledaj tole salamo, saj je v sredi kar zelena!« se je razjezila Božena, ko je hoteli položiti nekaj kolobarčkov med dva kosa domačega kruha. Res, Marica ni pogledala, kaj so ji v mesnici zavili v papir, zato se je zdaj ulila ploha besedi po njej in po nesramnih prodajalcih mesnih izdelkov, ki za dober denar prodajajo tako slabo blago. Zenske so po malem bentile še vse dopoldne nad pokvarjenostjo salame in tistih, ki so je naredili, ostanki nezavzete mesa pa so končali v košu za smeti. Nobena pa se ni spomnila, da bi zavrtela telefon in poklicala: »Prosim, 8!« in tam spet: »Tržnega inšpektorja!« Jezile so se vsevpriek, ukrenile pa ničesar.

Pokvarjena salama, zrezana in zavita v papir po 10, 15 ali 20 dekagramov, je iz ene novomeškega mesnic medtem že šla v brnerekateri cekar, de-

Iz miznice tržnega inšpektorja

243 pregledanih obrtnih obratov, trgovskih poslovalnic in gostišč v zadnjem letu: delo novomeškega tržnega inšpektorja — Kako bi ljudje lahko veliko več storili za hitro odpravljanje napak in malomarnosti, ki nas vse tako zelo jeze — Nepravilnosti in prekrške moramo sproti javljati tržni inšpekciji, saj gre za izvajanje zakonitosti in za denar iz naših žepov!

lavčev žep in gospodinjsko torbo. Povsod je ostalo le pri zmerjanju nepoštenih prodajalcev, pri jezi, ogorčenju in razburjanju. »Svinje!« je zarobantil zidar Matevž na stavbi, ko je namesto slatne malice moral otepati suh kruh, pred njim v papirju pa je ležal kos nenacetne tlačenke. Klobasa je smrdelja; 35 dinarjev je šlo v jarek, kamor je Matevž zalučal neužitno mesnino in še enkrat mastno zaklek.

»Miiiš!« je pokazala Grabnarjeva Neža v prodajalni mirnopoškega trgovskega podjetja, kjer se je za salamo in sirom na umazani polici počasi sprehajala živalca v sivem kožuščku, steklena omariča, namenjena živlim, pa je bila prazna. Ne tisti dan, ne

pozneje Neža tam ni več kupovala živil. Nečedno poslovanje v trgovini je šele nekaj mesecev zatem odkril tržni inšpektor iz Novega mesta, ko je prišel v Mirno peč po opravkih. x x x Tako bi lahko naštevati kar naprej in naprej. Je že tako, da se nam vsak dan mudi, da hitimo z delom, da imamo toliko opravkov, da še komaj ujamemo čas za počitek — če ga — in da tudi nakupe v trgovinah, mesnicah in delavnih najraje opravimo kar v eni sapi. Pa se le prerado zgodi, da s tem in onim nismo zadovoljni, da nas jezi tak ali drugačna malomarnost v postrežbi in kvaliteti blaga, da nas skušajo tudi opehariti. — pri tč-tanju, metru ali v ka-

kovosti izdelkov, ali pa, kar je enostavneje, v ceni blagal — in spet se jezimo, potožimo stvar sosedu ali prijatelju, valimo krivdo na ta ubogi socializem (kaj vse mora prestati!) — ne ukrenemo pa največkrat ničesar, da bi bile stvari postavljene na pravo mesto.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Lep napredek metliške zadruga

V 6 mesecih: 113 milijonov dinarjev prometa in 3.254.895 din čistega dobička

Splošna kmetijska zadruga Metlika se je v zadnjem času notranje utrdila, dobila je sposobnejši vodilni kader pa tudi upravni odbor se redno sestaja in usmerja delo. Vse to je pripomoglo, da je zadruga v letošnjem prvem polletju znatno povečala dejavnost, o čemer so bili zadržniki podrobno poučeni na polletnem obnem zboru.

Dejavnosti metliške kmetijske zadruga so trgovina s potrošnim blagom (od tega tri poslovalnice v Metliki in ena v Drašlicah), odkup živine in poljskih pridelkov, mlekarstva s predelavo mleka, dalje vinskih klet, zadržni bife, obrat žaga in mizarstvo na Suhorju, prevoz, strojni odsek ter pospeševalni odseki: vinarski, živinorejski, poljedelski, hranilno-kreditni in čebelarški.

Močno povečan odkup

Prejšnja leta je imela zadruga največ prometa s prodajo industrijskega blaga in živil, letos pa z odkupom. Največji promet je imela z odkupom živine; ta promet je znašal v prvem polletju 52.500.000 din. Od tega pri odkupu goveje živine 4.600.000 din, pri odkupu prašičev 9.600.000 din in pri odkupu telet 1.300.000 din. K tako povečanemu odkupu živine je pripomogla tudi uredba, ki daje zadržugam pravico, da odkupujejo na svojem območju, oziroma gre odkup živine preko zadržug. Izredno velik dogon na sejme v Metliki nudj metliški zadrugi ugodnost večjega odkupa živine.

Lesja je kmetijska zadruga odkupila za 19.300.000 din (brez žage na Suhorju). Vina in žganja je odkupila 52.500 litrov v vrednosti 2.600.000 dinarjev, ostalih kmetijskih pridelkov in zdravilnih zelišč pa za 7 milijonov din. Mleka je zadruga odkupila v tem času 67.900 litrov in izplačala zanj 1.700.000 din. Tako je skupni promet z odkupom znašal 81.300.000 din.

Promet v trgovinah potrošnega blaga se je v primeru s istim obdobjem lani povečal za 8 odstotkov in je dosegel 27.130.000 din. Promet v bifeju je znašal 1.670.000 dinarjev, v mlekarini 1.700.000 din in v prevoznih 1.360.000 din. Tako je znašal celotni promet v šestih mesecih 113 milijonov dinarjev!

Problem so skladišča in prevoz

Pri tako povečanem prometu zadržugi primanjkuje primernih skladišč. To ovira še večji odkup kmetijskih presežkov. Pri srednje dobri letini je na območju zadruga samo sadja za 15 do 20 vagonov. Brez primerne skladišča ni mogoče odkupiti vsega odvečnega sadja. To vpliva tudi za druge pridelke. Zraven tega raste promet s potrošnim blagom. Poraba umetnih gnojil se je močno povečala. Za jesensko in spomladansko setev mora zadruga priskrbeti vsaj 15 vagonov gnojil. Vse to je treba primerno skladiščiti. Zadruga ima tudi iz leta v leto več strojev, ki prav tako potrebujejo skladišča.

Druga ovira se močnejše in uspešnejše dejavnosti zadruga so prevozna sredstva. Zadruga ima za prevoze le en tovorni avtomobil, katerega uporablja že 11 let ter je že davno dostojni. Ker je zadruga brez lastnega prevoznega sredstva, ima zlasti izjubo pri dostavljanju hitro pokvarljivega blaga v potrošna sredstva. Samo pri odpornanju prašičev po železnici ima 3 odstotke več kala, kot bi ga imela pri prevozu z avtomobilom. Na pollet, obnem zboru so poudarili, da je treba takoj pripraviti načrte za gradnjo skladišč, da bi jih lahko še drugo leto pričeli graditi. Hkrati s skladišči je treba zgraditi tudi lope za stroje in orodja.

Delo zadržnih odsekov

Mlekarina je imela 1.700.000 din prometa. Mleko predeluje

sadnih doslej. Te vrste dobrega semenskega krompirja bodo na razpolago članom tudi prihodnje leto. Zadruga je nabavila tudi 2.000 kg semenske pšenice italijanske («Virgillija» in «Salto»). Naročil je to pšenico je bilo znatno več kot je bila razpoložljiva količina. Zadruga bo skušala nabaviti še več tega semena.

Pri pospeševanju kmetijstva je treba omeniti tudi zatiranje sadnih škodljivcev, kateremu je zadruga posvečala vso skrb. Poskrojeno je bilo okoli 90 odstotkov sadnega drevja. S pomočjo strokovnjaka okrajne zadržne zveze so delali poizkuse za zatiranje ostalih sadnih škodljivcev.

3.887.000 DINARJEV DOBIČKA IN 632.000 DINARJEV IZGUBE

Tak je finančni učinek polletnega poslovanja kmetijske zadržuge. Največ dobička je dal lesni odsek - 2.660.433 dinarjev. Ostali odskupi so dali 1.099.105 din dobička, mlekarina 96.818 din, trgovina 11.521 din in bife 3.633 din.

Za pospeševalne odseke je bilo v šestih mesecih porabljeno iz dobička 443.807 din. Pri prevozih je bilo izgube 56.348 din in v vinarskem odseku 133.412

din. Potemtakem znaša čisti dobiček zadržuge v prvem polletju 3.254.895 din, 50 odstotkov čistega dobička gre v investicijski sklad kmetijske zadržuge. To znaša 1.627.449 din; 25 odstotkov dobi občina, ostalih 25 odstotkov pa gre za zadržne sklade in nagrade.

Za Zago na Suhorju, svoj najmočnejši obrat, vodi zadruga ločeno knjigovodstvo. V prvem polletju je imela žaga 226.046 dinarjev čistega dobička, ki se delj enako kot ostali dobiček zadržuge. Upravni odbor posveča še posebno skrb temu obratu, na katerem so se ob pričetku poslovanja dogajale nepravilnosti, ki so pa v glavnem že odpravljene.

Kmetijska zadruga Metlika je po zaslugi upravnega odbora, vodilnega kadra in deloma zaradi večjih ekonomskih možnosti ter našega gospodarskega sistema, ki daje zadržništvu določene ugodnosti, zelo močno povečala svojo dejavnost in postajata tako izredno močan gospodarski činitelj v tej občini. Nadaljevatj s tem delom in še v večji meri pospeševati kmetijsko proizvodnjo je stalna in glavna naloga vseh, od upravnega odbora do zadržnikov.

R. F.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED Ne zaradi socializma

Položaj na Madžarskem se je spet naglo poslabšal. V zadnjih dneh je prišlo v Budimpešti do demonstracij, predvsem žensk, in aretacij članov delavskih svetov. Zdaj pa je prišlo sporodilo, da je Kadarjeva vlada razpustila delavske svete in uvedla v državi nagla sodišča oziroma skrajšan postopek, kar je isto.

Za vsakega, ki trezno gleda na madžarske dogodke in svetovni položaj, na debato v Združenih narodih, in si želi miru in pomiritev na Madžarskem, pomenujemo zadnji dogodki in ukrepi vdelo veliko razočaranje. Zakaj vse to govori o tem, da pomiritev ni na vidiku, ampak da se nasprotno položaj slabša.

Centralni delavski svet v Budimpešti je kot tisoče drugih delavskih svetov otrok madžarske revolucije ali dogodkov 23. oktobra in pozneje, kakor je rečeno v resoluciji madžarske socialistične delavske partije, ki močno pretirava udeležbo kontrarevolucije in buržoaznih elementov v uporu že od samega začetka. Centralni delavski svet je bil ustanovljen konec oktobra na sestanku, ki so se ga udeležili številni delegati delavskih svetov iz drugih delov Madžarske in Budimpešti. Vedno bolj postaja očito, da sta na Madžarskem pravzaprav dve oblasti - Kadarjeva vlada, ki si je doslej zmanj skušala pridobiti zaupanje prebivalstva, posebno pa delavskega razreda, in - centralni delavski svet v Budimpešti. Nekaj časa je obstajalo upanje, da se bosta obe vladi oziroma oblasti združili, da bodo delavski svetj podprli vlado, da bo oživela proizvodnja, da se bodo razmere nekako uredile.

Da je res tako, dokazujejo pogajanja, ki so se bila začela med Kadarjevo vlado in zastopniki centralnega delavskega sveta. Ti so med drugim zahtevali jamstva politične in gospodarske narave, amnestijo aretiranih delavcev in dejansko priznanje in upoštevanje delavskih svetov kot organov delavskega samoupravljanja in kot političnega činitelja v državi.

Toda vedno pogostejši primeri zapiranja članov delavskih svetov, obožbe, da so delavski svetj leglo buržoazije in kontrarevolucije, niso napovedovali nič dobrega. Prišlo je sporodilo, da se svetj razpuščajo. Centralni delavski svet je odgovoril s pozivom na 48-urno generalno stavko, ki se je začela v ponedeljek popolnili. Kadarju ali tistemu, ki ga Kadar postaja, je očitno dovolil. Namesto potrpežljive politične akcije in podpore delavskim svetom, da bi se razvili in utrdili, postali resnični nosilci demokratskih prizadevanj madžarskega delavskega razreda, se je odločil za politiko strdne roke.

Proti taki politiki se bo najbrž dvignil odpor Madžarov, predvsem madžarskega delavskega razreda. Ni važno to, da ta politika lahko navsezadnje suspen in napravi red, važno je, da s silo ni mogoče reševati takih vprašanj. Vojski je mogoče zapovedovati, ljudstvu nikoli. Delavskemu razredu še manj, kakor je pokazala nedavna zgodovina in kakor bo najbrž še pokazala bližnja prihodnost.

Po zadnjih poročilih so pribrgane številne telefonske in druge zveze v sami Madžarski ter med Madžarsko in tujino. Videti je, da se je v Madžarski pretrgalo še kaj drugega. Morda so se potrgale tiste niti in zveze med Kadarjem in delavskim razredom - delavski svet je izraz volje in želje delavskega razreda, o tem ne more biti dvoma - ki so vezale Kadarja še z ljudstvom. Razpust delavskih svetov je zelo verjetno pretregel te vezi in na koga se bo zdaj naslanjal Kadar? Na policijo in sovjetske čete? Zaradi reda in miru morda že, toda ne zaradi socializma.

● V Parizu se je začel živahen diplomatski tačen. Stali so se ministri sveta Atlantike paktu in zahodnoevropskega sveta, da bi ocenili škodo, ki jo je povzročil anglo-francoski napad na Egipt, jo skušali popraviti in utrditi omanjano zaupanje med članicami zahodne skupnosti.

● Pričakujejo, da se bodo britanske, francoske in izraelske čete umaknile iz egipčanskega ozemlja od 15. decembra. Jugoslovanski oddelki in druge sile OZN pa med tem napredujejo proti razmejitveni črti med Egiptom in Izraelom. Izraelci pri umiku uničujejo vse, kar ima vojaški in nevojaški pomen, tako da je napredovanje sile OZN zelo oteženo.

● Generalna skupščina OZN svet razpravlja o Madžarski. Šestnajst držav je predlagalo resolucijo, v kateri obsojajo Sovjetsko zvezo za kršitev ustanovne listine zaradi njenega vmešavanja v madžarske notranje zadeve. Cepprav debata v tem trenutku še ni končana, je videti, da bo resolucija dobila večino glasov v skupščini. Ni pa gotovo, kolikšna bo ta večina.

● Francoske sile v Alžiru so spet začele ofenzivo. Na kakih dvajsetih bojnih sodružje celo divizije francoske pehote, podprte s topništvom, tanki, lovskimi letali in helikopterji. V uradnih poročilih priznava Francozi, da se sovrzniki močno upirajo, kar pomeni, da tudi najpovnejša ofenziva Francozov ne bo niti za las približala rešitvi tega trnovega vprašanja.

● Predsednik kitajske vlade Ču En Laj je prišel na uradni obisk v Burmo. Pred prihodom v Burmo je v Kalkuti, v Indiji, izjavil, da je Kitajska bolje savnala z ameriškimj ujetniki, kot ravnajo Američani s kitajskimi. Ameriški ujetniki na Kitajskem bodo zaradi dobrega vedenja izpuščeni najbrž še pred potekom kazni. Zanikali je, da bi bil ponudil Čangksajku ministrski položaj, če bi ta prestopil na Kitajsko.

KAZNI DISCIPLINSKEGA SODIŠČA

PREPOVED SLUŽBE Med uslužbenci, ki se zaradi disciplinskih prekrškov zagovarjajo pred disciplinskim sodiščem okrajnega ljudskega odbora, je dokaj poznih logarjev. Med te spada na prvo mesto okrajni logar S. K. izpod Gorjanecv. Bil je že večkrat disciplinsko kaznovan, vendar se ni prav nič popobiljal. Pri njem je očitno, da ima alkohol velike besede kot dobra volja in vsi pametni nasveti.

Letos novembra se je ponovno znašel pred disciplinskim sodiščem. Kar osem hudih prekrškov ga je obožili disciplinski tožilec. Med temi je bilo tudi to, da je prejel podkupnino, odnosno nagrado brez vsake zasluge, oziroma, je grodo izkoristil svoj službeni položaj.

Tamošnje župnišče je dobilo večje nakazilo za posek lesa. Kaznovega je potrebovalo za popravilo stavb. Da bo odkazilo lesa «boll gladko teklo», kot je povedal župni upravitelj, je namenil logarju S. K. nekaj drav brezplačno. Ta pa ni zgrabil samo za ponujen prst, pač pa za celo roko. Menil je, da bi mu dosti bolj koristila kaka deska. Zato je dobil pristane, naj si vzame na žagi en hloh za svoje potrebe. S. K. je pa izbral kar dva hlova, in to zelo lepa, saj sta merila vsak skoraj kubik. Deske teh dveh hlovov je odpeljal in prodal za 34.000 din. Bil pa je še toliko nesramen, da ni pralčal zagarine in prometnega davka, pač pa je to moral plačati podarilec!

Disciplinsko sodišče je bilo mnenja, da taki ljudje ne morejo biti uslužbeni državne uprave in razsodilo, da se S. K. prepove vrnitev v službo za dobo enega leta.

SAMOVOLJNO JE ZAPUSTILA DELOVNO MESTO

Profesorica M. S. je sicer zaprosila za razrešitev dolžnosti na gimnaziju, ni pa čakala, da bi bila razrešena službe, temveč je kar odšla in se zapustila v drugem kraju. Zaradi tega je prišla pred disciplinsko sodišče. Kaznovana je bila z znižanjem prejemkov za deset odstotkov za dobo treh mesecev. Za škodo, ki jo je utrpela ustanova zaradi njenega nezakonitega odhoda iz službe, se bo morala pogovoriti z ustanovo.

ZAHVALA

Pripravljali odbor 70-letnice kmetijske šole Grm Novo mesto, se javno zahvaljuje vsem ustanovam, organizacijam in tovarišem, ki so kakor koli sodelovali pri organizaciji in izvedbi proslave.

Za 42 milijard din več zalog

Pred kratkim je bila na Sekretariatu za informacije v Beogradu konferenca, na kateri je državni sekretar za blagovni promet dr. Marjan Breclj seznanil novinarje s prizadevanji in ukrepi drž. organov, da bi čimbolj izboljšali preskrbo prebivalstva z različnimi vrstami blaga, kar je nedvomno sestavni del zvišanja življenjske ravni.

Tako je med ostalim dejal, da smo od 1. julija 1956, do zdaj uvozili 400.000 ton pšenice, uvozili pa bomo iz Amerike še 925.000 ton pšenice, 32 tisoč ton masti, 7.000 ton olja i. t. d., vse do konca marca 1957. To velja tudi za nadaljnji uvoz kave, sladkorja, riža in drugih osnovnih živil. Cepprav pridelamo precej našega sladkorja, ga bomo še vedno uvažali, ker njegova potrošnja stalno narašča. Če bi delale trgovine manj napak, bi bila izboljšana lahko tudi za preskrba z zelenjavo in sadjem. Industrijskih izdelkov imamo letos precej več kakor lani, saj je samo zalog tega blaga za 42 milijard dinarjev več.

Do 15. januarja bomo uvozili še 1200 ton limon in nad 2000 ton pomaranč in mandarin. Cene za to sadje bodo okrog 200 dinarjev. Uvoz blaga za široko potrošnjo bo prihodnje leto povečan za okoli 50 odstotkov.

R. F.

NOVOTEKS že izdeluje spomladansko kolekcijo

danske jopice in plašče. Kolekcija teh vzorcev vsebuje 8 nežnih barv, ki bodo zadovoljile najrazličnejše ženske okuse. Fiamne je tudi izključno žensko blago, podobno šantungu. Kolekcija vsebuje 10 novih desenov. Vasje, lahki ženski kamgarn, je blago za ženske obleke. Izdelan je v osmih novih desnih. Melita, Meti, so ženski ripsi za pomladanske obleke v več barvah. Dornel, Ze po imenu se da spoznati, da je to moško blago. Pri nas še čisto novo stvar. Kam; lahko moško blago (ribji keper), se uporablja za obleke. Vesna; zopet izključno žensko blago, podobno moškemu multicolorju.

To so novi artikli, poleg tega pa izdelujemo tudi artiklje iz prejšnjih kolekcij (kašmír, bouclé itd.). Nova spomladanska kolekcija bo prinesla tudi vrsto novih kamgarnov. Izbrana je bila takoga, da vsebuje precej novosti, ki bodo zadovoljile naše potrošnike. Vse številke kažejo, da bo količinski in finančni plan dosegel, malo teže pa bo s kvadrat-metrskim planom. Vemo pa, da je še pol meseca pred nami in v tem času se da še veliko napraviti.

Novi številki URADNEGA VESTNIKA

13. šteV. Uradnega vestnika okraja Novo mesto (4. 12. 1956) objavlja odlok OBLO Kostonjanevca-Podbočje o družbenem planu te občine za leto 1956, tak odlok pa objavlja tudi ObLO Žužemburk, ki ima poleg tega objavljen še odlok o kategorizaciji cest IV. reda na področju občine. Odlok OLO Novo mesto govori o dnevnih in povračilih za ločeno življenje uslužbenecv in delavcev okraja, občina in zavodov v okraju, drugi pa o pobiranju občinskih taks za potrdilo o lastništvu in zdravju živine in za cestna motorna vozila. Objavljenih je še nekaj okrajnih odlokov in odločb, med drugimi obkrajni logar S. K. izpod Gorjanecv. Zaradi s štipendije OLO Novo mesto, Spremembe v volitvah in imenovanjih obkrajni OLO Semič, bilanca za leto 1955 pa podjetja «Tobak», Kmet., gospodarstvo Kleveč in Splošno mizarstvo Dvornik. V 19. številki (7. 12. 1956) je objavljen odlok OBLO Novo mesto o družbenem planu za leto 1956 in dva odloka o tarini ob spremembi odloka o tarini obc. pro-

benem podjetju v Novem mestu, saj je močan fant. Sam ne ve, kaj ga je pričlo, da je nekdo že hotel čez mejo, pa so ga ujeli. Kaznovan je bil samo z enomesečnim zaporom. Niti enega razloga ne more navesti, kaj ga je pričelo v svet na tak način. Sodišče ni moglo verjeti njegovi teti, katere je prevzela «skrb» zanj, potem ko je umrla stara mati, da doma ni dobil nobene potuhte v tej smeri, saj je tudi domači fant, njegov bratranec poizkušal, da se spodoben način v inozemstvo, potem ko je zagrešil več kaznivih dejanj. Takoj po vrnitvi iz zapore je dobil zaposlitev, kjer je delal preč. Toda prišel je do njega Pavlenč in ga prigovoril, da sili se spet podala na nevarno pot. Še predno sta letos 14. oktobra prišla do meje, so ju imeli v rokah naših obmejnih organov. Pavlenč je dobil na sodišču eno leto zapore, J. S. pa 6 mesecev. Značilno je, da mati J. S. živi nekeje v Ljubljani, je poročena in morda še zelo spoštovana «gospa», za svojega otroka pa se nikoli ni zmenila. Ne sin ne sestra baje ne vedo za njen nalog, sili pa jo, po lastni izjavi, konaj pozna.

TUDI TA JE BILA DRUGI PRED SODNIKI

Duša Lenček iz Novega mesta je bila že kaznovana zaradi nekaterih kaznivih dejanj, ki jih je zagrešila v službi. Nekaj časa je bila fakturistka pri podjetju Motomontaža v Novem mestu. V tem času se ji je prijelo prstov gotovina in kolekov v vrednosti 58.816 din. Pri vnovčevanju kolekov ji je pomagala Tereziya Zevnik, ki je vnovčila za okoli 8.000 din kolekov, čeprav je vedela, da so pridobitni na nepošten način. Okrajno sodišče je obsodilo Lenekovo na 6 mesecev zapore in povrnitev poverljivega zneska Motomontaži. Tereziyo Zevnik pa zaradi pomoči pri kaznivem dejanju na 20 dni zapore.

primerne velikosti (n. pr. 40 cm x 30 cm), na kateri potem go-spodinje lahko režejo in tudi sekajo meso in druge reči. Prav tako lahko v šoli naredimo lične omariče in predalčke za razne dišave in začimbe. Danes je les drag in zato segamo po šibju tudi pri plotovih. Tudi to spada k ročnim delom. Ponekod vidimo še danes, lično pletene plotove in lese pri ograjenih dvoriščih. Tam lahko napravimo na primernem mestu, visoko pod streho kamor mačke ne morejo, ali pa tudi samostojno, na visoki žrdi stojič golobnjak. Na sadnem vrtnu ne pozabimo na koristne ptice, ki jih privabljamo z nameščenjem valitnih hišic na drevesih. Seveda morajo biti te hišice tako narejene, da ne morejo mačke do pilčev.

Tam, kjer imajo smisel za cvetličarstvo in negovanje lončnic, si bodo napravili razna stojala za cvetlice in okrasne rastline. Pod nizke podstreške lahko obesimo posode, narejene iz leskovich palic, ki so na vseh štirih vogalih pritrjene z žicami. Te žice združimo v piramidospoj obliko navzgor in potem bodo uspehi vzbudili pri ljudih vso pozornost in zadovoljnost, dočim naj se dosedanje igrarčkanje čimbolj opusti, ker nima praktične vrednosti za današnje resno življenje.

Te vrstice so namenjene po-deležnikom ljudem v razmišljanje, mladim učiteljem pa, ki začnajo z novimi delavnicami naj bo to nekaj praktičnih navodil, izvriljajobih iz dolgoletne prakse, ki se je obnesla prav dobro in se bo tudi v bodoče.

B. R.

ROČNO DELO V NAŠIH ŠOLAH

O ROČNEM DELU PO NAŠIH PODEŽELSKIH SOLAH

Različni kraji in pokrajine uporabljajo različna orodja za določene namene in zato bi tudi po tem ločili delo po posameznih solah. Tako bi lahko delali po vinorodnih krajih strušne klopote, kakršne imajo v štajerskih vinogradih. Izdelovali bi lahko gajbice za grozdje iz deščic, debelila in širokih viter, ali košare iz vrbovega steklenca. Naučili bi se opietati steklenice, zlasti večje, ker jih potem laže prenašamo ali prevažamo. V zvezi s tem bi lahko delali posebne vrste cekanjev iz koruznega lišča za prenašanje buteljki in bi takšne «posode» prav gotovo razpečavala tudi naša lovzovna podjetja, ki se ukvarjajo s prodajo vina. Pri dobrih kupčijah ne bi bilo napak, da bi jim navrgli šene-kaj takšnih cekanjev kot nameček inozemskim kupcem. Dru-

god pridejo v poštev obrableni za sadje in razne košare pri obranjanju sadja. Splošno na vseh solah pa naj bi se naučili, kako izdelujemo razna toporišča za sekire in ročaje za kladiva in dieta. Nobena umetnost ni napraviti avtomatski napajalnik za kokoši, ki naj bi ga imela vsaka hiša, kd goji kokoši, in prav tako bi lahko naredili avtomatske krmilnice za zrnato hrano. Napredna kokošja reja zahteva tudi zaklopna gnezda, ki si jih lahko napravi vsak doma.

Ob potočkih pa postavljamo mine in stope in videli boste veliko veselje, ko se bo vse vrtilo in gibalo!

Za izdelovanje metelj je treba še nekaj spretnosti, vendar se temu delu lahko privadimo že tudi šolarji. Brezovo šilbe se dobi povsod, zlasti na slabših tleh in nobena kmečiča hiša r more biti brez brezovih metelj. Prav tako lahko delamo doma

širokove metlje in metlice. Sko-ražj v vsaki vasi naletimo na kakšnega človeka, ki zna napraviti sto rečl in k takšnemu mojstru naj hodijo otroci in gledajo, kako se napravi ena in druga reč za domačo rabo.

Iz konzervnih škatelj delamo lahko razne uporabne predmete. Spretno roke pričarajo kar celo vrsto igrac za deklice: lončke, ponvice z držajem in brez njega, lviček in majhne stgjalnice za sladkor in orešek. Dno konzerve pribijemo spre-daj na toporišče tik pod sekiro in s tem zavarujemo toporišče pred poškodbami, ki so ravno na tem mestu najbolj občutne. Iz večjih konzervnih škatelj iz-režemo lahko gnevnice za žita ali umetna gnojila. Tudi pre-proste svečnice za klet lahko naredimo iz pločevinastega ma-teriala in pa okraske za majh-ne skrminje po načinu starin-skega okovja.

Lična stojala ali obešala za rastline si lahko napravimo sami doma brez posebnih stroj-škov. Za napravo vrtno klopčo ne bomo klicali mizarja ali te-sarja in bomo tudi to napravili sami. Včasih gleda človek po kmečkih hišah kako režejo go-spodinje kar na mlži meso ali kruh. Ali ni bolj pametno pri-praviti debelejšo bukovno desko

Iz miznice tržnega inšpektorja Po vinski razstavi in sejmu v Podbočju

(Prenos s 1. strani)

Kaj se je skrivalo za šušljanjem v Mirni peči

Konec januarja je tržna inšpekcija pregledala poslovavnje trgovskega podjetja v Mirni peči in ugotovila, da so bili kupci v resnici ogoljufani pri vsakem kilogramu za 3 deka-grame. Poslovodja Edi Volf je sam tako delal, po njegovem naročilu pa so na tak način goljufali stranke tudi ostali uslužbenci v štacuni. Trgovina je imela le 500.000 din obratnega kredita, pa kar za 219.420 dinarjev dolžnikov! Pravačeta mala posojilnica, kajne? Seveda je promet padel iz meseca v mesec, s snaga in higieno pa so bili v tej štacuni tudi precej navzkriž. Umazane in nečiste police, prahu izpostavljena mast, olje in moka, med tekstilnim blagom pa so šarile miši. Zaradi neodgovornega poslovanja je bil poslovodja obsojen na 55 dni zapora, 3 tisočake kazni in na povrnitev 5 jurjev za škodo, ki so jo naredile miši v blagu.

Ponovna revizija celotnega finančnega poslovanja je pokazala, da ima ta trgovina čez 205 tisočakov primanjiljaja, kar je poslovodja pri prvem pregledu spretno prikril. Se-le pri zamenjavi poslovodij so prišla na dan razna kriminalna dejanja, potovanja daleč naokrog za »nakup blaga« itd. Seveda je zdaj dobil zavezo v roke javni tožilec, lahko pa bi jo že prej, če bi v Mirni peči ne ostalo samo pri šušljanju, temveč bi na razne nepravilnosti sproti opozorili tržnega inšpektorja.

Moderni »delodajalci« in prekupčevalci...

Nedovoljene trgovine je še vedno precej. Alojz Vidrih iz Sel pri Smarjeti, večji kmet, je dal n. pr. 9 kg živine v reajo manjšim kmetom, šibkim gospodarjem in vdovam padlih borcev, ki nimajo lastne živine, imele pa so nekaj krme. Vidrih se je zmenil z njimi za razdelitev prijave in s tem grobo izkoristil ljudi, saj se mu je vloženi kapital za nakup v tako »reajo« oddane živine obrestoval tudi do 60 odstotkov!

Žoze Muhič iz Jurne vasi je v treh mesecih kupil in preprodal mesarjem v Novo mesto 8 volov. Trgovski inšpektor mu je preprečil nove kupčije, za dosedanje pa mu je sodišče naložilo 10 tisočakov kazni.

Žoze Popovič iz Kočevja je moral plačati 12.000 din kazni, ker je na novomeškem sejmišču kupil 153 kg težkega prašiča »na čez« za 19 tisočakov, če čez dve uri pa ga je prodat novomeški klavnic. Pri tej hitri kupčiji bi gladko spravil v žep 8540 din, če mu ne bi tega pravočasno preprečila tržna inšpekcija.

Z nedovoljeno trgovino se ukvarjajo tudi nekatera združna podjetja. Gospodarsko

Pozdrav prijateljem v Clevelandu

V uredništvu »Dolenjskega lista« se je oglasil rojak **Frenk Wolfe**, ki živi zdaj v Soteski na Dolenjskem. Prosil nas je, da sporočimo vsem njegovim znancem in prijateljem, posebno pa rojaku **Zanu Lokarju** starejšemu v Clevelandu njegove tople pozdrave. — Vsem želj srečno in uspehov polno Novo leto 1957!

Uredništvo DOLENJSKEGA LISTA

sodišče je kaznovalo KZ Trebnje, ker je odkupovala na področju KZ Mirna peč živino in meso, s 50 tisočaki. Podjetje »Tehnometal« iz Ljubljane je kupovalo les naravnost pri kmetih na področju KZ Smarjeta in naredilo pri tej nedovoljeni kupčiji še precej zmede s prepeljavanjem. KZ Telče je odkupovala v okolici Smarjeta orehe po 30 din pri kg dražje, neglede na kvaliteto. S posredovanjem kupčije »Posavju« iz Brežic je zaslužila 81 tisočakov.

Pisali smo že o združgah, ki enostavno zahtevajo pribitek na ceno živine, ki jo mesarska podjetja sama odkupujejo na sejmih, drugje spet kupujejo zadrage še vedno živino slabše kvalitete po višjih dnevnih cenah itd., kar vse spet pritišča samo na potrošnikove žep. O vsem tem razmišlja — in seveda tudi; primerno ukrepa — tržna inšpekcija.

»To kar je pod pultom, smo pa že prodali...«

so pojasnjevale prodajalke v novomeški prodajalni »Tekstil« trg. podjetja »Izbira« go-spodinjim, ko so spraševale, če imajo še kaj flanelastih rjuh po nizkih cenah. Kupci, ki so skrivanje blaga opazili, so primer javili tržni inšpek-ciji. Inšpektor je takoj prišel in ugotovil, da blago dejansko ni bilo prodano, pač pa je rezervirano za uslužbence pod-jetja in za nekatero »izbran-ce«. Blago so dobili ljudje, ki so prišli v trgovino, prijave pa disciplinsko sodišče pod-jetja.

Ko bi kupci sproti in povsod pri podobnih primerih pokli-caji na pomoč inšpekcijo, bi bilo med nami veliko manj je-ze in nezadovoljstval

O obrtnikih, ki so in niso obrtniki

Precej nepotrebnega dela dajejo državnj upravi ljudje, ki odvijajo obrt, pa jo nato nezakonito še naprej opravljajo. Tako je tržni inšpektor ugotovil, da je bivši obrtnik Vidmar izdelal dve kuhinjski opravi, čeprav je obrt odjavil že pred letom dni. Viktor Blatnik iz Crmošnjic je za leto dni odjavil obrt baje zaradi bolezni, inšpekcija pa ga je dobila, ko je doma prav pridno delal pohištvo in imel kar celo skladišče mizarških izdelkov.

Minar v Kronovem je obra-toval brez obrtnega dovoljenja; mlinske takse seveda ni pobiral, niti ni vodil predpisanih knjig. Pravtako je bilo z njegovo žago. Vseh muh polni so tudi mlatiščarji; čeprav so vedeli, da je treba pobirati mlatišniško merico po uredbi, tega v 29 primerih niso naredili.

Nerednosti, prekrški, nesnaga in še kaj v nekaterih gostiščih

Stari znanci so nekateri go-stiničarji in tržna inšpekcija. O njih smo med letom morali večkrat pisati. Čeprav se je zaslužek pri litru prodanega vina (v Novem mestu) sukral med 26 in 55 dinarji so mar-sikije točili za visoko ceno slab-šo pijačo. Sedem gostilničar-jev je bilo zaradi raznih pre-krškov kaznovanih.

Na podeželju je tržni inš-pekter ugotovil predvsem sikrajno nehigienične razme-ra v gostilnah. Hudoklin in Gorenc v Brusnicah z obiskom inšpektorja nista bila zado-voljna, še manj seveda inš-pekter. V Straži in pri Dre-niku na Cikavi so točili na

črno, brez dovoljenja. Kaj vse se lahko najde tudi v mestu v nečedni gostilni, naj pove pri-mer gostiča »Pod Trško goro« v Novem mestu, kjer je inš-pekacija našla v posebni sobi gostiča kup koruze, pripravljene za lčkkanje, v kuhinjski kredenci pa med slabo pomi-timi krožniki razna zdravila, glavnike, ostanke obranega piščanca, steklenice z oljem, kisom, bencinom in pod. Pod pečnjakom je bilo polno smeti in že dolgo neočiščenih čev-lijev, v predalu gostinske kre-dence pa osebno perilo gostil-ničarke... Temu podobna je bila shramba. Lokal so seveda takoj zaprli in izdali nalog za temeljito čiščenje.

Mar je po vsem tem delo trgovske inšpekcije potrebno in nadvse odgovorno?

Menda ga ni bralca, ki bi gornje vprašanje zanikal. Hiter in pravočasen poseg tržne-ga inšpektorja je pa v precejš-nji meri odvisen od zavesti vseh naših delovnih ljudi. Ko ugotovimo nepravilnost, malomarnost, slabo postrežbo ali neprimerno kvaliteto blaga v trgovini, delavnici ali gosti-šču, nikar samo ne godrnjamo in ne kritizirajmo med sabo! Obvestimo o našem primeru tržno inšpekcijo, če nečemo drugič spet kje drugje doži-veti neprijetnosti in škodo! Kulturna postrežba sodi nez-dvomno k dvigu življenj. ravni. Poštenega poslovanja v tr-govinah, obrtnih delavnicah in povsod drugod si vsi želi-mo, tržna inšpekcija pa je u-stanovljena zato, da ljudem, pri uresničevanju teh zahtev

pomaga. Kdor ne spoštuje za-konitosti, naj ga o njej pouči tudi tržna inšpekcija.

Kedni in izredni pregledi vseh gospodarskih organizacij, ki se ukvarjajo z blagovnim prometom, to je njeno delovno področje. Samo v novomeški občini pa imamo 19 drž. podjetij s 43 trg. poslovalnicami, 12 združg s 16 trgovinami, 3 mesarska podjetja s 7 po-slovalnicami in 2 obratoma, pa še 39 gostinskih obratov, 31 državnih obrtnih podjetij, 185 privatnih obrtnikov in 14 industrijskih obratov. V vseh teh podjetjih je letos tržni inšpektor opravil 243 pre-gledov. Če hočemo, da bo i-mel v prihodnje še več uspe-hov, mu poslej bolj pomagaj-mo kakor smo mu dozdaj — saj bo to le v našo korist.

Pogovor na vasi

Med potjo proti Rodinam sem srečal dva kmeta. Prav glasno sta se pogovarjala, eden je celo preklinjal. Kmalu sem zvedel zakaj gre. Ko sem se jima približal, je sta-rejši mož čez nekaj časa na-daljeval: »Ta sečna dovoljen-ja, toliko skrbi in potov nam dajejo. Ko bi si zračunal vse dnevnice, kolikokrat sem mo-ral zaradi tega na občino, bi si kupil dovolj bukovih suhih drv! Glejte: rekli so nam, naj vložimo prošnje do prvega marca in da bodo rešene do 1. oktobra, potem pa, da nam bodo odkazovali drva. No, da-nes je že 20. november, pa še

Poročali smo že, da name-ravajo vinogradniki dolenjskih vinskih gorc prirediti v Podbočju vinski razstavo z vinskim sejmom, s sodelova-njem KZ Sentjerne, Prekopa, Kostanjevica, Podbočje, Cerklje ob Krki, Catež ob Savi in delno Leskovec pri Krškem. Ta vinska razstava z vinskim sejmom je bila od 29. novem-bra do 2. decembra 1956 v dvorani KZ Podbočje. Vino-gradniki so razstavili približno 200 vzorcev, niso pa mogli priti vsi v katalog, ker so te vzorcev prinašali še med raz-stavo.

Na Dan republike 29. no-vembra ob 9. uri je bila v

dvorani slavnostna seja ObLO, Kostanjevica-Podbočje v na-važnosti celotnega odbora ObLO, odbora KZ Podbočje, zastopnikov okoliških KZ, predstavnikov množičnih or-ganizacij, šolske mladine ter ostalega občinstva, ki je na-polnilo dvorano do zadnjega kotička.

Slavnostno sejo je otvoril predsednik ObLO Franc Ker-rin, ki je v svojem govoru poudaril pomen praznika. V imenu ZB je govoril Jože Zu-pančič, ki je podrobneje ozri-sal zgodovino državnega pra-znika. V imenu SZDL je po-zdravil vse navzoče Franc Pi-sanski in želel kar največ

uspehov v izgradnji sociali-stične domovine; poudaril je tudi, da ne smemo pozabiti žrtev, ki so nam s svojimi krivjo in življenjem priborile svobo-do. Po zaključku seje je na-stopila šolska mladina z reci-tacijami, poveljujoč Dan re-publike. Nastopili so vsi raz-redi z dokaj obsežnim spore-dom. Ljudje so govorili, da tako lepe proslave Dneva re-publike v Podbočju še ni bilo. Po končanem kulturnem spo-redu je predsednik Franc Ker-rin otvoril vinski razstavo.

Lep uspeh razstave in sejm bo dvignil zanimanje za sodobno vinogradništvo

Ze v sredo 28. so prispeli funkcionarji iz okraja in se zanimali za to našo prireditev, kar je člane komisije, ki je točkovala prinesene vzorce vin, prav prijetno presenetilo. Na Dan republike je bil obisk vinske razstave in vinskega sejma zelo velik. Razne skupine so prihajale iz vseh krajev Slovenije in se zanimale za naša dolenjska vina. V nedeljo, na dan zaključka, je bilo zjutraj v dvorani predavanje o vinograd-ništvu, nato so pa kar ves dan in pozno v noč prihajali na-kupovalci vina ter sklepale dobre kupčije. Napolnili so dvorano do zadnjega kotička. Večje skupine so prišle iz No-vega mesta, Ribnice, Kočevja, Ljubljane, iz Kranja, Trbo-velj, Krškega, Brežic, Kosta-njevice in drugod. Lahko re-čemo, da je ta razstava prav dobro uspela. Prosvetno dru-štvo »Stane Kerin« je poskrbe-lo za razvedrilo.

Razstava je uspela, zato se vsem, ki so jo pomagali orga-nizirati, najlepše zahvaljuje-mo. Ne gre za materialne ko-risti, temveč za vzpodbudo vi-nogradnikom, da se opirajo novjših metod pridelovanja vin ter dosežejo s tem boljšo kakovost. Razstavo je obiško-palo približno 1500 ljudi. Vino-gradniki so sklenili da bodo tako razstavo priredili vsako leto, ne glede na to, kakšna je vinska letina. Še zdaj nas obiskujejo predstavniki go-stinskih podjetij, ki niso uteg-nili priti preje na razstavo, ker bi rad vsak imel v kleti tudi pristni dolenjski cviček. Govorilo se je tudi, da bi bilo dobro za novo leto razstavo ponoviti.

GOSPODINJSKE UČITELJICE SO ZBOROVALE V NOVEM MESTU

V nedeljo dopoldne je bil v prostorih okrajnega zavoda za pospeševanje gospodinjstva v Novem mestu redni letni občni zbor Strokovnega društva gos-podinjstkih učiteljic našega okraja. Na zboru so tovarišice poročale o delu, stalnih in po-časovalnih gospodinjstkih tečajih v preteklem letu, o predavanjih in ostalih ukrepih svojih članic za dvigovanje in širjenje napre-dnega gospodinjstva v mestu in na vasi. Pomenile so se o na-predku, ki je že viden v pre-nekaterem dolenjskem kraju, pa tudi o številnih težavah in ne-razumevanju na katerega se naštetjejo pri svojem pomemb-nem delu. Pomenile so se tudi

o tem, da še vedno niso preve-dene v pravilna zvanja, čeprav so absolutne. Višje gospodini-ske šole v Grobljah. Urejenih nimajo tudi vseh prejemkov, ki bi jih z odzrom na obsežno delo in številne priprave raznih te-čajev, predavanj in pod, morale imeti.

Občnega zbora sta se udeležili tudi predsednica žena-združ-nice LRS tov. znk. Vilma Pir-kovič in članica OK ZKS Novo mesto prof. Ema Musar in obe sta sodelovali v živahnem raz-pravljanju udeleženk zbora. Obširneje bomo o uspehih in načrtih gospodinjstkih učiteljic poročali v novoletni številki.

Z zbora volivcev na Sinjem vrhu

Zbora volivcev na Sinjem vrhu, v nedeljo, 9. decembra, se je udeležilo kakih 80 ljudi. Predsednik ObLO Črnemelj tovariš Janez Zunič jim je razložil, kako poteka uresnitve letošnjega občinskega pra-računa. Zaradi nerednega pla-

čevanja davkov in takš ka-ži, da proračun za kakšnih 15 mi-lionov dinarjev ne bo uresni-čen. Ljudje so se posebno živo zanimali za zbiranje in uporabo sredstev godznega sklada, ki jih dobivajo nazaj za popravila in gradnjo goz-dnih potov in cest. Poleg živino-reje je les Sinjevhrčanom glavni vir dohodkov.

Obravnali so tudi dejavnost kmetijske zadrage na Vi-nici, za katero je znano, da je bila svoj čas razpuščena, prav na pobudo volivcev s Sinje-ga vrha pa znova vzpostavljena. Kmetije Sinjega vrha so vrnili zaupanje v zadrugo tudi drugim članom, tako da je zadruga kar krepko razvila promet in dosegla v kratkem času že 6 milijonov dinarjev dobička. Ta dobiček naj bi po mnenju tamošnjih kmetov uporabili za ureditev Prosvet-nega doma.

Na Sinjem vrhu so prav-marljivo tudi učili, ki po-magajo pri prosvetnem delu, pa tudi na drugih področjih. Radi bi ustanovili še mlečno kuhinjo, pa šola nima štedil-nika. Zato upajo, da bo zadru-ga tudi na to uho kaj slišala. Govorili so še o nabavi sad-nih dreves, zlasti orehov. Med največje pridobitve prištevajo uspele elektrifikacijo, zdaj pa bi radi zgradili še vodovod.

Janez Vitkovič

Kmetijsko gospodarska šola v Žužemberku

4. decembra se je v Žužem-berku začela kmetijsko gospo-darska šola. Prvih so se zbrali mladi kmečki fantje in nekaj deklet, ki so se oddčili obisko-vati to šolo. Po načrtu bo šola dvoletna. Strokovne predmete iz kmetijstva, strojništva in še kaj bodo poučevali strokovnjaki iz Novega mesta, živinorej, sadjarstvo, zdravstvo, gospodar-sko računstvo, zgodovino in slovenski jezik pa domači pred-avatelji. Prvič je prišlo 42 pri-javljencev, vodstvo pa jih na-merava sprejeti še 10. Upamo, da je tudi za to tako potrebno šolo čas dozorel in da bodo prijavljeni redno obiskovali predavanja, saj je izobrazba za kmečke ljudi prav na tem pod-ročju zelo potrebna. Šola bo v zimskih mesecih v prostorih Zadrúznega doma.

Alli ste že poravnali naročnino za DOLENJSKI LIST?

TITOV REFLEKTORJI * TITOV REFLEKTORJI * TITOV REFLEKTORJI *

(»Večera«)

PREPRAVA NAŠE PRAVE

akrat nam ni bilo lahko. Italijani so se s krdelom doma-čih izdelancev menda zakleli, da nas morajo do zadnjega iztre-biti. Dan in noč je že tekla na cesti Novo mesto—Jurgorje, pri prehodu čez Gorlanco, neena-ka borba tretjega bataljona »Čankarjeve« s številnejšim so-vražnikom, ki je hotel za vsa-ko ceno prodrati iz Dolenjske v Belo krajino, da bi ropal, po-žigal in pobijal. Naši so se hrabo borili. Spretno so puščali sovražnika na 15—20 m, nato pa so nenadoma zaregljale streljni-ce in puške na napadajoče fašiste.

Rezultat je bil vedno isti — na zemlji je ostalo 10 do 15 onih, ki so bili najbolj lačni, a ostali so se pa v paničnem begu ne-redno umaknili. Takoj za tem si je enota izbrala drugi polo-žaj, se maskirala in čakala, da se stara pesem ponovi. Besno so rle granate zemljo položaja, kjer so se partizani pred tem nahajali. Sovražnik v takih trenu-tkih ni skoparil. Zemlja se je tresla pod težkimi udarci granat, drevesa so se podirala, karmenje je fljukalo po zraku — vse se je treslo.

»Ha-ha« se glasno nasmeje Silvan, komandir 3. čete, »pa smo jih enkrat zopet poštono naklestili, zdi se mi, da bomo imeli do zjutraj mir. Objetno je hodil po novem položaju od bora do bora, slabšno pregle-doval silherni zašanon, in po-

PREPRAVA NAŠE PRAVE PRED 15. OBLETNICO USTANOVITVE JLA Napad na kolono

cev odbere osem tovarišev, jih podeli v skupini ter jim sporo-či povelje komandirja; jutrarnji patroli dodeli še puškomitra-ljezca Janeza z njegovo »zbro-jevko«.

Odlični borec je bil ta naš Janez. Vedno tih, miren, prav z vsem zadovoljen, nikoli ga niste slišali glasno govoriti, kol-eg tega je pa bil izredno tova-riški. Od svoja »ljudbice« se ni nikoli ločil. Pri dolgih marših, ki so neredko trajali tudi šest-najst ur, so ga tovariši rotili, naj jim »izrodi« »zbrojevko« za pol ure, da se bo vsaj malo od-počil. Janez je samo z glavno odtkimal in izmučen nadaljeval pot v koloni. Tovariši, ki ga še niso poznali, so se ga izogibali, ker so ga imeli za čudaka. Zato je pa bil Janez v borbi tak, da ga niste spoznali. Oči so se mu iznenadno zasvetile, na usta mu je legel lahek nasmeh, ki ga ves čas borbe ni zapustil. Gbi-vo mu postali živahniji, skrat-ka — prepovedi se je, postal drug človek. Boril se je zelo vedno najboljši, prostor si je polskal vedno tak, da je imel najboljši pregled čez bojišče,

Največji užitek mu je bil, da prijazen v maskiranem zaklonu pusti sovražnika čim bliže in ga z nenadnimi rafali prikuje za vedno na tla. Bataljon je že davno vedel, da tam, kjer Janez brani položaj, sovražnik ne bo prodril.

Res je bil čuden. V taboru tih, vedno zamisljen; razen za svoj mitraljez se ni zmenil za nika-gar — v borbi pa popolnoma spremenjen — heroj. Bil je sin preprostega kmeta z male do-mačije, ki je poleg njega redi-la še šest lačnih želodcev. On je bil najstarejši. Na enem od svojih »hitrih« umikov, so mu fašisti zveržniko umorili očeta in mater, zažgali hišo ter ostale pometali v ogenj. Po naključju je bil tedaj s svojimi naj-majšim bratcem v mestu in je tako utekel strašni smrti pobes-nelih ubož. Mladšega brata je spravil k sorodnikom, sam se je pa takoj drugi dan javil v partizane.

»Bilo nam je jasno, kajak se v našem Janezu skrivata dve ose-bi. Vedno je govoril: »Zapomni si mora ta prekleta banda, kaj mi je storila, naj ti ušvici vedo, da se ne bom pomiril z

ob tem času vedno zunaj, zato bodite previdni.«

Izginjili so v temi. Na polo-žaju se je čulo to pa tam samo tiho smrtno utrujenih borcev, a iz daljave je odmevala prita-jeni lajež lisjaka. Od mesta je pretrežala grobno tišino bomba in nekaj strelov.

Vse to je v tistih časih dopol-njevalo naše noči brez borbe, ko smo utrujeni legalj v resje, mah ali listje, da v snu pozabi-mo na boje, težke marše in pad-le tovariše.

Začelo se je daniti. Zdelo se je, da mogočna, nevidna roka zajema z ogromno posodo temo ter jo zliva v kotle brez dna. Še malo in prvi sončni žarki so mehko obvlili zaspane tovariše, jih ogreli ter jim tako voščili dobro jutro. Vse je hitelo do kuharja, kjer je že čakal zaj-trk.

Viktorja je začelo skrbeti. Patrola bi se že davno morala vrniti v tabor, toda oglednica, ki je imela pregled skoraj do samega mesta, je javljala, da jih nikjer ne vidi.

»Vraga, da se jim ni kaj zgo-dilo?« je bil sebe kot druge vprašal Viktor. »Pa menda niso tisti strelj ponči...«

Takoj je odhitel do koman-dirja. »Tovariši Silvan, zadnje patrole še sedaj ni nazaj, pred eno uro bi že morala biti tu. Oglednica sporoča, da jih nika-ker ne more opaziti. Ponoči sem slišal, kako uro po njihovem odhodu, neke strelje in tresk

bombe — bojim se, da niso padli v kako zasodo.«

»Pojačaj straže, borci naj ostanejo v pripravljenosti na položajih. Takoj se vrnj v svoj vod ter zelo pazi, da ti ne bi slučajno udarili z desnega bo-ka.«

Ko je Viktor odšel, se je Sil-van zamislil. »Pa menda, ja ni kdo izgubil orožja ali pa celo padel? Kako me bo ogledal ko-mandant bataljona, ko mu bom to sporočil? Zaplenili smo pet pušk, 800 nabojev, potolčki to-liko te golazni in vse brez vsa-ke žrtve, še opraskan ni bil nihče, sedaj pa kar nenkrat vse to!« Čutil je, da ni nekaj v redu, saj je vedel, da je odšel s patrolo tudi Janez, v njega je imel neomejeno zaupanje. Zato je bil prepričan, da se je zgodilo nekaj zelo strašnega, morda celo...

Mislil je pri tem na Janeza in njegov mitraljez. Brez njega bi mu bilo kot da je brez des-ne roke. Ob misli na to mož-nost se mu je trgalo srce.

Na položaju je bil mir. Sonce se je že kar visoko povzpelo, vendar so Italijani ostali v svo-jem brigou. Menda so se po-mirili z mislijo »vse smo po-tolčki« ter čakali pojačanja.

Borci so ostali na svojih polo-žajih. Ta je drmal, drugi si zavijal cigarete, malo dalje sta si zopet dva obujala spominne preteklih dni.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Za zdravo rast mladine

Vzgoja mladine v socialistični stvarnosti ni monopol nobenega društva, nobene organizacije; je družbena funkcija in zahteva pravzaprav podporo vse naše javnosti. Letnega občnega zbora agilnega novomeškega Društva prijateljev mladine pa se je udeležilo le nekaj nad 50 ljudi, večina staršev in prijateljev otrok. Če bi sodili zanimanje Novomeščanov za delo društva le po tej plati, bi jim morda storili krivico; še večjo krivico delajo društvu in njegovim načrtom številni starši, ki se za te načrte sploh ne zmenijo in zaradi ljube udobnosti ne pridejo niti na letni obračun društva.

Nekaj nad 2000 je v Novem mestu otrok, šolskih in predšolskih ter mladincev -vajencev in dorasajočih mladine. Njim in njihovi vzgoji za bodočnost je bilo v celoti posvečeno pestro delo Društva prijateljev mladine, ki je v teh svojih naporih doseglo tudi lani in letos lepe uspehe. Delajo je v štirih sekcijah: za otroška igrišča, za prireditve, za vaje in za taborniške ter letovanja.

Vsaka te dosežila precejšnje uspehe. Kadarkoli smo videli nasmejane otroke na igrišču nad Loko (prostor za igranje) ali pri številnih prireditvah, smo se srečali z družinim delom. Če ne bi bilo društva, bi bili cicibani, pionirji in mladinci od prenekatere urice veselja in zabave. Samo spomnimo se, kako so žareli obrazi otrok na mladinskih predstavah, lutkovnih igrah, pri mladinskih filmih, pa v pravično urejenem vrtu pred vrtecem z Novoletno jelko, kako je bilo na pogostitvah cicibanov in pionirjev, v sprevodih Dedka Mraza, ko je bilo v mestu obdarjenih nad 2000 najmlajših! Začetek šolskega pouka je bil za otroke vedno prazničen dan, na kurtenovanju je bilo nad 500 cicibanov, 450 pionirjev in prav toliko dijakov, obrtnih in trgovskih vajencev. Ob Tednu otroka, 8. marca, Dnevu JLA, za Titov rojstni dan in ob drugih priložnostih je sodelovalo marsikje tudi naše delavno društvo. Ne pozabimo organizacijskih nalog ob letošnjem pevskem festivalu na Grmu, pa na razstavah otroških risb, dva smučarska tečaja za pionirje, obisk »Jurčka« v ljubljanski Drami, pomoč vajenski mladini pri njenih prireditvah itd. Društvo je sodelovalo z Obrtno zbornico in odborom za letovanje in taborniške vaje, njegovi odborniki pa so povsod zastopali koristni otrok in aktivno delali tudi v drugih organizacijah.

VEDNO: POMOČ NAJPOTBREBNEJŠIM!

Kje še srečamo sadove družinjenega dela? V dijaški kuhinji dobiva hrano ta in oni dijak, ki bi bil sicer brez toplera obroka. Mladina potrebuje žoge za igre, pionirji žagice za ročna dela — obrnili so se na društvo in jih dobili. Podpore vajencem in dijakom, copate (darilo KPJ) za Šmihel, gimnazijo in vadicno, podpore za novoletno jelko itd., vse to sodi med delavnost društva. S posredovanjem društva je bilo razdeljenih precej oblik najvrednejšim dijakom in vajencem. Neresen je še problem mlečne kuhinje, ker so v osnovni šoli še vedno stanovanja, čeprav je premalo učilnic in prostorov za mladino. Gre za toplo malico 1000 pionirjev in mladincev, vendar: stanovanja.

MLADINI IZOBRAZBO IN ZDRAVO ZABAVO!

Pomoč šolam in izobraževalnim ustanovam je ena izmed družinskih nalog. Društvo je letos organiziralo tri tečaje za predšolsko in šolsko mladino: 85 tisoč naročnikov oziroma članov Prešernove družbe, ki je že res postala vsejudska, prejema v teh dneh redno knjižno zbirko za leto 1957. Sedem knjig, od teh dve za doplačilo, je lepa in bogata knjižna zbirka Prešernove družbe, ki bo izpolnila knjižno polico naših družin in jim nudila dovolj zanimivega, zabavnega, poučnega in koristnega branja, saj je ta zbirka res družinska v najlepšem pomenu besede. Od sedmih knjig je trije povesti, trije poučni in praktični ter koledar za leto 1957.

FRANCE BEVK: ISKRA POD PEPELOM.

Bevk, ta naš najplodovitejši pisatelj, je s to povestjo spet posegel v zgodovino — v začetek 18. stoletja, ko so tolminski tlačani pripravljali svoj drugi punt. Osrednja postava povesti je Šimen Gojla, neomajni punčar in bojevnik proti nasilju in zatiranju. V povesti je Bevk slikovito opisal tedanji čas: zatirane tlačane, grofovsko samopašnost, divjanje njegovih birčev, razbojniške tolpe, cesarski Dunaj, temne gozdove in podobno. Po svoji vsebini napeta in zanimiva, po svoji ideji pa dragocena povest bo gotovo zadovoljila vse naročnike in bralce te letošnje zbirke PD.

Beno Zupančič: MRTVO MORJE.

Mladi, že dobro znani avtor je v tej svoji novi zgodbi posegel na morje, prizorišče dejanja je ladja, ki pluje do daljne Avstralije, in čudne, zapletene dogodke na tem potovanju je pisatelj položil v usta našemu staremu kapitanu. Razen njega sta glavna junaka zgodbe še Avstralka Jane in pobeželi nemški ujetnik Hans. Toda »Mrtvo morje« ni le privlačen, pustolovski obarvan roman, kajti glavna teža vsebine ni v zgodbi sam, temveč v času in ljudeh, ki jih opisuje. To je čas druge svetovne vojne, ljudje v tem velikem spopadu, njihovi doživljaji in trenja, vse pa okvirjeno v potovanje na ladji, v prostor brezmejnega oceana.

Ivan Ribič: KALA.

Mladinska povest, Mladina rada bere povesti o živilih. Kako je živela ob filmu in povesti, kjer je bil glavni junak pes Lassie! Tudi junak Ribičeve povesti je pes: ovčarka Kala, ki v hribovskem kraju pomaga mlademu pastirju pasti ovce. Toda pride okupacija. Italijani odpeljejo pastirja Franja v internacijo, ujamajo pa

KOLENDAR ZA LETO 1957.

Koledar Prešernove družbe je že dobro znan in cenjen. Letošnji je pa nemara prekosil vse dosedanje, po bogati in pestri vsebini — politično — gospodarski članki, poljudnoznanstveni, leposlovje, zanimivosti, razvedrilo, koledarski del — pa tudi po svoji zunanji opremi, ki prikazuje podobe z naših starih penzernih končnic, teh kako domiselnih, preprosto in zlahkimi umetnih ljudske domiselnosti in domišljije.

Za doplačilo sta dve knjigi, ki ju bodo posebno vesele matere in gosposdine.

Prvo: **OTROK OD SPOCETJA DO PUBERTETE**, sta napisala dr. M. Avčin in dr. S. Lunček. Prvi del (dr. Avčin) obravnava otroka in njegovo okolje (porod, rojstvo, po rojstvu, prvo leto življenja, razvoj, razne okužbe, dom, podnebje itd.), drugi del (dr. Lunček) pa vplive okolja na dorasajočo mladino (telesni razvoj,

Miroslav Zel: MORJA BOGATI ZAKLADI.

Miroslava Zelja je poučna, toda pisana tako, da se bere kot povest. Bralec najde v nji vse, kar ga zanima in kar je zanimivo o morju in čudovitem življenju v njem, od »sestav« svetovnih morij, zgodovine pomorstva, živali in rastlin v morskih globinah, do ribolova in podobnih stvari. Knjiga je bogato opremljena s fotografijami in risbami.

Vlado Lamut: BRALKA.

telesna vzgoja, zdravstvena vzgoja in podobno). Druga knjiga nosi naslov **PRAKTIČNI NASVETI ZA DOM**; zbral jih je Centralni zavod za napredek gospodinjstva. To je rpavi hišni priručnik, potreben za vsak dan, o čemer nam pričajo že posamezni razdelki te prekoristne knjige: Zdravstveni nasveti. Nasveti za vzdrževanje doma. Nasveti za razna čiščenja in vzdrževanja. Nasveti o obliki in splošno o tekstilu. Nasveti o prehrani, nasveti za shranjevanje živil. Drobnih tehničnih nasveti. Nasveti za izboljšanje gospodinjškega dela. Nasveti iz kozmetike. Nasveti za delo na vrtu.

Tako so letošnje »prešernovke«.

Z njimi je Prešernova družba obogatila naše knjižnice s tehtnimi deli in tako delno izpolnila svojo dolžnost do naročnikov in dolžnost svojoega ljudskega kulturnega poslanstva.

»Tovariš komandant.«

»Tovariš komandant.« začne Silvan, »patrola šestih tovarišev s puškmitraljezom se ni vrnila. Od tega je že dva dni in doslej nimamo še nobenih vesti o njihovi usodi.«

Težke, toda pravične so bile besede komandanta. Hujše so se kake srce Silvana kot italijanske granate pred dnevi njegov polovitelja. Tudi komandant bataljona se ni bolje počutil. Bila sta kot dva solari, zavečoč se krivde in opravičnega besa komandanta brigade. »Čez deset minut mora biti cela brigada postrojena za vajo na travniku, takoj sporočita povejle estalim bataljonom.« te besede so jima bile odgovor na njun pozdrav.

Načrtno, dosledno in pestro delo novomeškega Društva prijateljev mladine bi morali predvsem starši bolj ceniti in podpirati

tečaj za nemški jezik, angleški jezik in za risanje (vsi so v vrstvu), nova pionirska knjižnica, ki jo je podprla Zveza prijateljev mladine v Ljubljani, pa je začasno v osnovni šoli, dokler ne bo dobila drugega prostora.

Resna ovira za še večjo delavnost društva in organiziranje raznih vzgojnih in drugih akcij je **pomanjkanje prostora**. Čeprav je bila dvorana v II. nadstropju stare gimnazije obljubljena društvu in novomeški mladini, do te dodelitve še ni prišlo. Na ostro reakcijo društva ni bilo odgovora; v dvorani, kjer naj bi se sestajala novomeška mladina, se izobraževala, gojila družabnost in se kulturno zabavala, pa ima prostor oddelek banke. — Tako množica novomeške mladine še vedno nima svojega prostora, kjer bi čutila, da je res lahko doma. (Prav ta problem so ponovno načeli tudi na vseh mladinskih sestankih v Novem mestu in sklenili, da bodo še intervenirali na ObLO, da se zedeveda vendarle reši v korist vzgoje mladine!)

POBUDA ZA NOVO DRUŠTVO V ŠMIHELU

Problemov mladine, staršev in vzgoje seveda v mestu ne manjka, niti jih tu ni moč vseh naštetiti. Društvo je dalo pobudo, da bi v Šmihelu ustanovili novo, samostojno društvo prijateljev mladine, saj ima zdaj že 850 članov. Od zadnjega občnega zbora je

imelo 39 odborovih sej, kar spet kaže na živahno delavnost društva. Posebno agilno je bilo tudi v zbiranju denarnih sredstev, saj znašajo donhodi zadnjih 2 let čez 795.000 dinarjev, izdatki pa 676.000 din, od česar je bilo nakupljenega raznega inventarja za več kakor 323.000 din.

SOLA ZA STARŠE BI BILA ZARES POTREBNA

V razpravljanju po poročilih so udeleženci zbora govorili zlasti o nujno potrebni ureditvi mlečne kuhinje o sonovni šoli. Prišlo je tudi do pobude, da bi društvo začelo ali sodelovalo v akciji za zgraditev nove šole v mestu, kar postaja iz leta v leto bolj pereč problem. Člani so predlagali ciklus predavanj za starše, saj so vzgojna vprašanja mnogim nejasna in bi bilo prav, da je prav društvo tudi tu pobudnik za šolo in starše. Propaganda za obisk vzgojnih filmov sodi med naloge, ki so tudi pred društvom. Ponovno bo društveni odbor interveniral pri predsedniku ObLO Novo mesto, da bo mladinska dvorana zares tudi izročena v uporabo mladini in društvu.

Požrtvovalnim odbornikom društva je treba izreči za dosedanje uspehe in nove delovne načrte vse priznanje! Naj vedo, da bi v Šmihelu ustanovili novo, samostojno društvo prijateljev mladine, saj ima zdaj že 850 članov. Od zadnjega občnega zbora je

Meni so bile tisti čas vragolije, ki smo jih počenjali ob vsaki priložnosti in vsepovsod vse bolj pri srcu, kakor tak sprehod ob varnem spremstvu staršev. V šolskih odmorih smo si pripovedovali vse iz prejšnjih dni in sočolec Miran je rad prisluhnil, kako smo lovili v Krki ribe in hoteli ščinkarj lovit šoje. To je bil svojevrsten lov nekdanjih novomeških pičkarjev in, ker je bil moj oče navdušen ščinkar, sem šel večkrat z njim in drugimi in takrat opazoval ta prezanimiv lov v limanicah. Miran je rad poslušal vsa ta naša pripovedovanja, ker pa kaj takega sam menda nikoli ni doživel, se mi je zadelo, da je bilo njegovo oko ob takem pomenu živo in žalostno.

Zato je pa Miran prebrl knjige, bral je nenehno in oče ga je pri sprehodih uvažal v klasiko in ga pri tem navdušil za jezikovni študij in filozofe.

Menda je mladostniška bolezen, da začne nekoga dne pisati pesmi. Miran Jarc je bil med prvimi, ki je dobil doma lep zvezek in pisal pesmi. Prav zato je pridobil med nami na veljavi. Njegov lik se je še bolj dvignil iz naše povprečne sredine.

Kasneje smo tudi mi drugi začeli kovati pesmice, skromne in neobjavljene. Dobro vem, da sva s sošolcem Edijem Zorkom — se-

Nadaljevanje in konec)

Jože Župančič: Nekaj spominov na Mirana Jarca

daj je upravnik za umobolne v Begunjah na Goronjskem — začela pesnikovati prav tako, kakor drugi naši pajdaši. Iz starih listov sva si napravila zvezek in pisala prve stihe na njegovem domu pod Kapiteljem.

V tistem času smo v novomeškem Narodnem domu videli tudi prvo igro. Igrali so Desetega brata. Novo mesto tókrat še ni imelo električne razsvetljave in se še dobro spominjam, da me je prizor, ko je Krjavelj umiral v svoji bajti, ob njem pa je bila njegova koza, prevzel vsega in je bila to za nas mlade najlepša točka in smo se kar sredi predstave primaknili k odru, — tu z nami tudi Miran — ki so ga osvetljevale še — petrolejke. Tako smo se srečali z odrsko umetnostjo.

Igra nas je takrat tako prevzela, da smo se mladji gledalci navdušili in začeli tudi sami prirejati gledališke predstave. Kratke igre smo si seveda izmišljali. Mirana ni bilo v tej skupini, drugi dan pa je poslušal o naših igrah in uspehih.

Neko pomlad smo šli k prvemu obhajilu. Patri so nam po obhajilu priredili v svojem refektoriju — obednici — malo zakusko. Ta dvorana je napravila na nas poseben vtis. Na vsako mizo so zvrnili košek lepih česnježnic.

Kdo je bil »novator« tega ne vem, kar na lepem smo se začeli nato s peskami obstrlejevati. Pri naši mizi je sedel tedaj tudi Miran Jarc in se je živahno udeleževal tega obstrlejevanja. Med vrstniki se mu je pač pridružil takta preprosta, a tudi usodna igra. Jaz sem imel za prvo obhajilo lepo novo belo obleko. Izstrelki, ki so jih zapustili na moji beli obleki krvavoredeče česnjeve neške, pa so mi popolnoma uničili obleko in ko-

sem prišel kasneje domov od te cerkvene prireditve in bil nekako ponosen na pogostitev, — se je doma čakala zaradi tega, ker sem prišel z uničeno obleko — paica...

Za takrat sem spoznal, da je bila božja milost, ki mi jo je zagotavljala kmetih pater Kornež, že ob prvem obhajilu kaj kmažu uničena s palico po mojem ozadiju. Tisti čas sem se začel zdel samemu sebi mājhen — mučenik. Zaradi lisaste obleke od česnjevih pešk je bil kregan tudi Miran in drugi dan je bilo o tem mnogo govora.

Kasneje sem srečal Mirana v Ljubljani. Medtem je že dokončal gimnazijo; v Zagrebu in v Ljubljani pa je poslušal na univerzi filozofijo in romanske jezike. Trdno sem bil prepričan, da bo Miran nekoč profesor in bo tako bogato znanje posredoval mladini.

Zaradi bojznosti, da bi moral koc mlad profesor izven Ljubljane kam v provinco, pa se je odločil Miran raje za drugo službo. Leta 1923 je dovršil abiturientski tečaj in stopil v Ljubljansko kreditno banko.

»Le kako se moreš vdnjati ti, ki si bil zmeraj navdušen filozof in pisatelj, pustim bančanin poslom in živeti le v suhoparnih številkah?« sem ga ukočil ob srečanju.

Miran pa mi je ves navdušen pripovedoval, da se v banki spočije in ko se konča njegova služba, zaživi novo življenje, ko se vrne v družino in se predaja pisateljevanju.

Tako je imelo življenje Mirana Jarca dve strani: suhoparno delo ob bančnih številkah in življenje v družini, ko je literarno usvajal in opisal v romanu »Novo mesto« tudi svoje vrstnike in življenje idiličnega mesta ob Krki pred pol stoletjem.

Ljudstvo so obiskale „prešernovke“

7 knjig za izredno nizko ceno — 85.000 izvodov naklade — Knjižna zbirka Prešernove družbe si je utrla pot v slovenske družine — Za vsakega nekaj

85 tisoč naročnikov oziroma članov Prešernove družbe, ki je že res postala vsejudska, prejema v teh dneh redno knjižno zbirko za leto 1957. Sedem knjig, od teh dve za doplačilo, je lepa in bogata knjižna zbirka Prešernove družbe, ki bo izpolnila knjižno polico naših družin in jim nudila dovolj zanimivega, zabavnega, poučnega in koristnega branja, saj je ta zbirka res družinska v najlepšem pomenu besede. Od sedmih knjig je trije povesti, trije poučni in praktični ter koledar za leto 1957.

FRANCE BEVK: ISKRA POD PEPELOM.

Bevk, ta naš najplodovitejši pisatelj, je s to povestjo spet posegel v zgodovino — v začetek 18. stoletja, ko so tolminski tlačani pripravljali svoj drugi punt. Osrednja postava povesti je Šimen Gojla, neomajni punčar in bojevnik proti nasilju in zatiranju. V povesti je Bevk slikovito opisal tedanji čas: zatirane tlačane, grofovsko samopašnost, divjanje njegovih birčev, razbojniške tolpe, cesarski Dunaj, temne gozdove in podobno. Po svoji vsebini napeta in zanimiva, po svoji ideji pa dragocena povest bo gotovo zadovoljila vse naročnike in bralce te letošnje zbirke PD.

Beno Zupančič: MRTVO MORJE.

Mladi, že dobro znani avtor je v tej svoji novi zgodbi posegel na morje, prizorišče dejanja je ladja, ki pluje do daljne Avstralije, in čudne, zapletene dogodke na tem potovanju je pisatelj položil v usta našemu staremu kapitanu. Razen njega sta glavna junaka zgodbe še Avstralka Jane in pobeželi nemški ujetnik Hans. Toda »Mrtvo morje« ni le privlačen, pustolovski obarvan roman, kajti glavna teža vsebine ni v zgodbi sam, temveč v času in ljudeh, ki jih opisuje. To je čas druge svetovne vojne, ljudje v tem velikem spopadu, njihovi doživljaji in trenja, vse pa okvirjeno v potovanje na ladji, v prostor brezmejnega oceana.

Ivan Ribič: KALA.

Mladinska povest, Mladina rada bere povesti o živilih. Kako je živela ob filmu in povesti, kjer je bil glavni junak pes Lassie! Tudi junak Ribičeve povesti je pes: ovčarka Kala, ki v hribovskem kraju pomaga mlademu pastirju pasti ovce. Toda pride okupacija. Italijani odpeljejo pastirja Franja v internacijo, ujamajo pa

KOLENDAR ZA LETO 1957.

Koledar Prešernove družbe je že dobro znan in cenjen. Letošnji je pa nemara prekosil vse dosedanje, po bogati in pestri vsebini — politično — gospodarski članki, poljudnoznanstveni, leposlovje, zanimivosti, razvedrilo, koledarski del — pa tudi po svoji zunanji opremi, ki prikazuje podobe z naših starih penzernih končnic, teh kako domiselnih, preprosto in zlahkimi umetnih ljudske domiselnosti in domišljije.

Za doplačilo sta dve knjigi, ki ju bodo posebno vesele matere in gosposdine.

Prvo: **OTROK OD SPOCETJA DO PUBERTETE**, sta napisala dr. M. Avčin in dr. S. Lunček. Prvi del (dr. Avčin) obravnava otroka in njegovo okolje (porod, rojstvo, po rojstvu, prvo leto življenja, razvoj, razne okužbe, dom, podnebje itd.), drugi del (dr. Lunček) pa vplive okolja na dorasajočo mladino (telesni razvoj,

Miroslav Zel: MORJA BOGATI ZAKLADI.

Miroslava Zelja je poučna, toda pisana tako, da se bere kot povest. Bralec najde v nji vse, kar ga zanima in kar je zanimivo o morju in čudovitem življenju v njem, od »sestav« svetovnih morij, zgodovine pomorstva, živali in rastlin v morskih globinah, do ribolova in podobnih stvari. Knjiga je bogato opremljena s fotografijami in risbami.

Vlado Lamut: BRALKA.

telesna vzgoja, zdravstvena vzgoja in podobno). Druga knjiga nosi naslov **PRAKTIČNI NASVETI ZA DOM**; zbral jih je Centralni zavod za napredek gospodinjstva. To je rpavi hišni priručnik, potreben za vsak dan, o čemer nam pričajo že posamezni razdelki te prekoristne knjige: Zdravstveni nasveti. Nasveti za vzdrževanje doma. Nasveti za razna čiščenja in vzdrževanja. Nasveti o obliki in splošno o tekstilu. Nasveti o prehrani, nasveti za shranjevanje živil. Drobnih tehničnih nasveti. Nasveti za izboljšanje gospodinjškega dela. Nasveti iz kozmetike. Nasveti za delo na vrtu.

Tako so letošnje »prešernovke«.

Z njimi je Prešernova družba obogatila naše knjižnice s tehtnimi deli in tako delno izpolnila svojo dolžnost do naročnikov in dolžnost svojoega ljudskega kulturnega poslanstva.

tudi Kalo. Toda psica uide, se vrne domov, kjer je samo še pogorišče, in se v stiški za hrano povohi. Šele ko se po končani vojni vrne Franjo domov, povolčena Kala spet postane dobra ovčarka. Povest je polna dramatičnih prizorov in jo bodo radi prebrali tudi odrasli.

Miroslav Zel: MORJA BOGATI ZAKLADI.

Miroslava Zelja je poučna, toda pisana tako, da se bere kot povest. Bralec najde v nji vse, kar ga zanima in kar je zanimivo o morju in čudovitem življenju v njem, od »sestav« svetovnih morij, zgodovine pomorstva, živali in rastlin v morskih globinah, do ribolova in podobnih stvari. Knjiga je bogato opremljena s fotografijami in risbami.

Vlado Lamut: BRALKA.

telesna vzgoja, zdravstvena vzgoja in podobno). Druga knjiga nosi naslov **PRAKTIČNI NASVETI ZA DOM**; zbral jih je Centralni zavod za napredek gospodinjstva. To je rpavi hišni priručnik, potreben za vsak dan, o čemer nam pričajo že posamezni razdelki te prekoristne knjige: Zdravstveni nasveti. Nasveti za vzdrževanje doma. Nasveti za razna čiščenja in vzdrževanja. Nasveti o obliki in splošno o tekstilu. Nasveti o prehrani, nasveti za shranjevanje živil. Drobnih tehničnih nasveti. Nasveti za izboljšanje gospodinjškega dela. Nasveti iz kozmetike. Nasveti za delo na vrtu.

Tako so letošnje »prešernovke«.

Z njimi je Prešernova družba obogatila naše knjižnice s tehtnimi deli in tako delno izpolnila svojo dolžnost do naročnikov in dolžnost svojoega ljudskega kulturnega poslanstva.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Moja prva knjiga je bila »Bralka«, ki jo je napisal Vlado Lamut. To je povest o mladini, ki se bori za svobodo v vojni. Vse je bilo tako, da se je Miran Jarc prišel v našo družino. Miran je bil takrat študent in je prišel v našo družino, da bi se pripravil na študij.

Drobne iz Metlike

Dobro pripravljene svečane akademije v počastitev občinskega praznika 25. novembra zvečer v domu Partizana se je udeležilo veliko ljudi. Dvorana je bila polna in vsi so bili z izbranim in dobro izvedenim sporedom zadovoljni. Nekaj pa pri vsem ni bilo v redu. Mislim tisto »mlinarsko demokracijo«, ki pravi, da kdor prej priđe, prej melje. Na akademiji je bilo tudi veliko mladine, kar je povsem pravilno, ni pa pravilno, da je ta mladina — ki tudi v Metliki ni bolj disciplinirana kot drugod, zaseda večino stolov in to tudi v prvih vrstah, veliko odraslih ljudi pa je moralo stati zadaj. Nekdo bi moral

Kulturno-prosvetno delo v Žužemberku

V Žužemberku sta bilj pred kratkim dve uspešni proslavi: zvečer za Teden otroka, za Dan republike pa proslava, ki jo je pripravila šola skupno s TVD Partizanom. Nastopila je moška in ženska deca, pionirke z narodnimi plesmi, članice so zaplesale 5 kol, mladinci pa so pokazali spretnosti v talni telovadbi in vajah na bradljah.

Dramska skupina je ponovila v Žužemberku uspešno dramo »Via mala.« Z istim delom so gostovali tudi na sosjednem doberničkem odru. Obakrat so gledalci dobro sprejeli in bili zadovoljni. Naslednje delo na Žužemberškem odru bo »Sveti plamen«. Dijaški gimnazije bodo za novoletno jelko igrali K. Brenkove »Mačeho in pastorko«.

Dopisujte v dolenski pokrajinski časnik!

MK

ral v takih primerih napraviti red!

Metliška godba na pihala je gotovo ena najboljših daleč na okoli. Sodeluje pri vseh prireditvah in to zelo uspešno. Kakovost izvajanja raznih tujih težjih skladb dokazuje, da godbeniki redno vadijo, čeprav so člani godbe iz različnih poklicev. Pod vodstvom kapelnika Silva Miheličca se ta godba res lepo razvija.

Prav bi bilo, da bi že enkrat dobili metliški godbeniki enotne obleke-uniforme, kot jih imajo druge godbe. Požrtvovalni godbeniki to zaslužijo.

Da je metliška postaja lepa, smo že večkrat poudarili. Da pa je do nje težak dostop ob vsakem slabem vremenu, pa prav tako, vendar se žal ni še nič spremenilo. Prav pred postajo so mlakuze, kakršne prenesene samo dober visoki čevlji. Izogniti se ni kam. Ali se to res ne da urediti? Glavna cesta je kar dobra, samo tistih nekaj metrov do postaje ali iz nje je treba braditi po blatu in vodi.

Podobno kot pred postajo je na Cankarjevih cestah. Dela na kanalizaciji so bila ustavljena in zato je stanje na tej cesti ob vsakem dežju še bolj nezno. Takega blata, kot je

PRED 15. OBLETNICO USTANOVITVE JUGOSLOVANSKE LJUDSKE ARMADNE — 22. DECEMBROM

Na Dolenjskem pred 50 in 70 leti

Metliška občina med NOB

Ko je Muzejsko društvo v Metliki let. 1957 začelo ustanavljati Belokranjski muzej, oziroma zbirati zanj material, se je začelo zbirati in urejati tudi za oddelke Narodnoosvobodilne borbe v Belokranjskem muzeju. Ob ustanovitvi muzeja in nato še nekaj let je imel oddelke NOB svoj prostor v prvem nadstropju v večji sobi občinskega ljudskega odbora. Prostor pa je bil kmalu pretesen. Zbirka v oddelku NOB se je iz leta v leto večala, mnogo so zanj prispevali bivši bori in aktivisti, posebno pa okrajni odbor Zveze borcev v Črnomlju, ki je dal muzeju vso literaturo, dokumentarno gradivo in fotografije. Ko se je izselil dijaški internat leta 1953 v svojo novo stavbo na Pungartu, je dobil Belokranjski muzej boljše in primernejše prostore v gradu. Po adaptaciji je dobil oddelke NOB v gradu dve večji sobi, tako da so bile zbirke lahko primerno urejene.

Sedaj ima oddelke NOB v muzeju zbirko 165 raznih predmetov in orožja, poleg tega zbirko okupatorjevega denarja, partizanskih bonon in obveznic vojnega posojila. Raznih arhivalij in literature je 7500 kosov, fotografij zgodovinskih krajev, prvoborcev, organizatorjev in raznih zborovanj med NOB. Zbirka se stalno izpopolnjuje, zlasti z literaturo, arhivalijami in fotografijami. Tako tudi sedanji prostori ne bodo dolgo zadostili.

Za ureditev zgodovinskih zbirki in muzejskih prostorov v gradu je denarno precej prispeval tudi Glavni odbor Zveze borcev Slovenije, ki je nazkazal muzeju 500 tisoč dinarjev, ostali stroški pa so bili poravnani iz rednega proračuna Belokranjskega muzeja. Velika opora vodstvu in uslužbencom muzeja je Republiški Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani. Njegovi uslužbenci so tudi pomagali urediti in izpopolniti zbirko v muzeju z važnim zgodovinskim gradivom, ki ga imajo v svojih zbirkah v več izvodih, posebno s fotografijami, literaturo in letaki.

Posebno pomoč oddelku narodnoosvobodilne borbe v Belokranjskem muzeju pa bo delo ekipe republiškega muzeja NOB v Ljubljani, ki je pod vodstvom narodnega heroja Staneta Semiča-Dakija zbira-

Jugoslovanska ljudska armada, ki praznuje ta mesec 15. obletnico svoje ustanovitve, ima korenine v najplodnejši prsti — v srcih in čustvih milijonov naših delovnih ljudi, ki so jo gradili od leta 1941 dalje. Ljudska armada — to je pri nas vse kaj drugega od vojsk in vojaščin drugod po svetu. Nastala in zrasta iz potreb najširših množic, ki so ob razsulu stare jugoslovanske vojske zahrepenele po svobodi in novem življenju, je bila naša partizanska vojska, naša JA in kasneje JLA otrok in ljubljence naših narodov. Iz vrst delavcev, kmetov in ljudskega izobraženstva so rasle njene vrste v partizanske odrede, čete, brigade, divizije, v ljudsko armada osvoboditeljico in organizatorico novega družbenega reda. Kaj vse smo dali zanjo, kaj vse prispevale za njeno rast in našo osvoboditev, naj nas danes spomni obisk v enem izmed naših muzejev. Številke, dokumenti, dejstva, vse to zbrano v eni sami občini, pove dovolj prepričljivo, da nam svobode nihče ni podaril ali prinesel na bajonetih. Priporili smo si jo sami, z našo vojsko, z našo resnično vseljudsko armado.

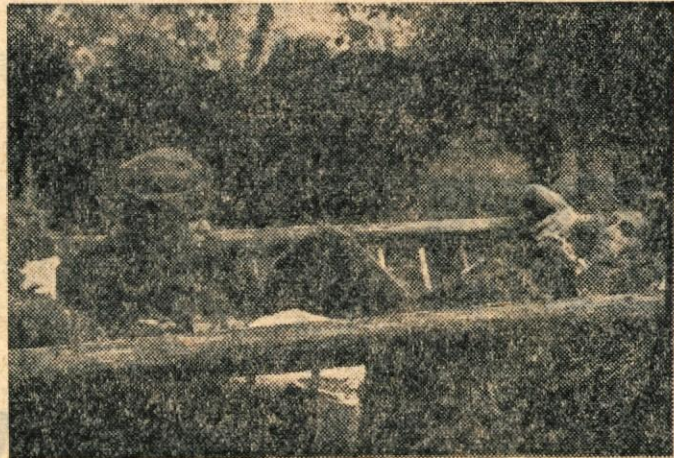
la dokumentarno gradivo in fotografirala zgodovinske kraje za izdelavo topografske karte Bele krajine. Pri tem delu so sodelovali tudi člani Belokranjskega muzeja in Zveze borcev.

Razstava ob 3. praznovanju občinskega praznika je pokazala, kakšen je bil delež ljudstva samo ene občine za osvoboditev

Kako pravilno je bilo, da je bil ustanovljen v muzeju oddelke narodnoosvobodilne borbe, ki se je razvijal vzporedno z ostalimi oddelki, pričajo številni obiskovalci, katerih število iz leta v leto narašča. Tako je bilo od ustanovitve pa do sedaj petnajst tisoč obiskovalcev. Posebno zanimanje za zbirko NOB v muzeju so pokazali bivši bori in aktivisti. Ravno njihova zasluga je, da se zbirke tako lepo izpopolnjujejo. Zveza borcev je bila in ostane še vedno zakladnica za uspešen razvoj oddelka NOB v Belokranjskem muzeju. Vodstvo muzeja in nameštenci sodelujejo pri skupnem delu, zbiranju in urejanju zgodovinske kronike iz narodnoosvobodilne borbe, pisanju življenjskih spominov padlih borcev, zbiranju arhivalij, literature in zgodovinskih fotografij. Razstava, ki je bila posvečena tretjemu občinskemu prazniku, naj bi vsaj malo prikazala to delo.

Razstava je pokazala začetek revolucionarnega dela v

stari Jugoslaviji v občini Metlika, ki ga je organiziral član CK KPS ing. Janez Marentič iz Boginje vasi. Njegovo vztrajno delo je postavilo trdne temelje za napredno orientacijo kmetijskega prebivalstva tudi izven Bele krajine. Posamezne sekcije Društva kmečkih fantov in deklet v Gradacu so bila pozneje v celoti sprejete v članstvo Komunistične partije Jugoslavije. V prvi celici Komunistične partije sta bila poleg Marentiča še Butala Jakob iz Gradaca in Jakovičič Niko iz Cerkvish. Fotografije prikazujejo delovanje Društva kmečkih

Ranjene partizane so pomagali prevažati v bolnišnice kmetjev in terenci

fantov in deklet v Gradacu, tekmovanja posameznih sekcij, klet, kjer so komunisti v Gradacu in stari Jugoslaviji tiskali propagandne letake, do prvih komunistov na področju Metlike, organizatorje in borce narodnoosvobodilne borbe v Beli krajini. Fotografije propagandistično vojzno literature in ostali dokumenti so razvrščeni tako, kakor so se vrstili dogodki po časovnem obdobju od leta 1931 do leta 1945, v kolikor ima muzej do sedaj zbranega in obdelanega gradiva. Muzej ima razstavljene dokumente o propagandnem in organizacijskem delu med NOB na področju občine Metlika. O dogodkih ob kapitulaciji Italije, o prvih vojitvah v narodnoosvobodilne odboje, o raznih zborovanjih, sejan, sestankih in tečajih. Zbrano gradivo prikazuje tudi statistične podatke padlih borcev in žrtev fašističnega terorja med NOB ter škoda, ki so jo napravili okupatorji.

508 dragocenih žrtev — graditeljev nove Jugoslavije

Sedanja občina Metlika ima 508 padlih borcev in žrtev fašizma. Od tega je bilo v bivših občini Gradac 97 padlih borcev, 22 žrtev fašizma, 19 umrlih v internaciji ter 4 talci. Bivša občina Metlika ima

366 žrtev — 272 padlih borcev in 94 žrtev fašizma. Iz občine Metlika je bilo internirano 275 oseb, v internaciji in po taboriščih je umrlo 59 oseb 21 je pogrešanih, 193 se je vrnilo iz internacije, več pa jih je umrlo po osvoboditvi zaradi prestopnega trpljenja in raznih bolezni. Skupna škoda, ki so jo naredili Italijani samo v Metliki od leta 1941 do 1943 znaša 16.831.930 dinarjev. Skupna škoda, ki so jo povzročili Nemci v oktobru in novembru 1943 v Metliki znaša 4.206.493 dinarjev, ocenjene vse v predvojnih dinarjih. Ob vdoru Nemcev 16. julija 1944 v Metliko je bilo požganih 34 stanovanjskih hiš, 47 večjih gospodarskih poslopj, 6 manjših gospodarskih poslopj, 1 fotoateljé in 1 čebeljak.

7. avgusta 1942 so fašisti v Bojani vasi požgali 48 hiš in 97 gospodarskih poslopj, od vasi je ostalo samo 5 hiš in nekaj gospodarskih poslopj.

Ze iz teh podatkov je razvidno, da je kronika iz narodnoosvobodilne borbe le delno urejena in da jo bo treba še v marsičem izpopolniti. Pri urejanju kronike in pisanju življenjskih spominov padlih borcev sodelujejo s člani Zveze borcev posvetni delavci, ki so za to delo pokazali precej zanimanja. Poleg kronike je do sedaj napisano za občino Metliko 366 življenjskih spominov padlih borcev in žrtev, za bivšo občino Gradac je pa delo tudi v teku.

Po vseh dosedanjih podatkih in zbranim gradivom je občina Metlika izredno bogata zgodovinskega materiala, zato čaka muzej in Zveza borcev še precej dela, da bo to gradivo za vso Belo krajino zadovoljivo urejeno. Razstava prikazuje tudi nekaj dokumentov o obnovi in gospodarski izgradnji v občini Metlika po zadnji vojni, v celoti pa velik delež metliške občine za graditev naše nove države.

Regina Fir

Mednarodni jezik v številkah

Italijana Carlo Alioni in Ernesta Boella sta baje sestavila sistem dogovorjanja, po katerem se bodo lahko sporazumeli pripadniki vseh narodov v svetu, ne da bi se jim bilo treba posebej učiti tuje jezike. Sistem uporablja namesto črk in besed številke. Po tem sistemu si bo na primer lahko zapomniti besedo ljubizen, ker imata zanj številko 33. Oba trdita, da se bo mogoče tega novega mednarodnega »jezika« naučiti v nekaj urah. Glavno bo poznavanje sistema. Do sedaj sta napisala ključne za poznavanja sistema za italijanski, angleški, francoski in holandski jezik. Slovar obsega 999 besed.

DOMAČE VESTI

(PONAREJEVALEC BAN-KOVCEV) znani J. Prelesnik je svojo kazen dostal in so ga sedaj izpustili.

(ROPARSKA DRUHAL) kladi se, kar se nam poroča, v Gorjancih. Pretečeni teden, ko sta bila c. kr. žendarma v službi, napala ju je druhalter, ako tudi se vrlo braneča, morala sta naposled vendar se umakniti radi premanjkanja streliva, ker sta vsega porabila, kajti tudi druhal ni gledala na strelivo, ker 16-kratni pok puške naznanjal je, da je imela ta druhal resno voljo zoperstaviti se. Vendar pa upamo, da se naši vrli žendarmarji kmalu posreči, to roparsko druhal vkrotiti.

(LEPA ZIMA) Na vrtu g. Jur. Gregorca v Novem mestu so jagode v cvetju.

ŽITNA CENA V NOvem MESTU 30. NOVBR. 1886

Domače pšenice mernik 2 štov priredilo je 12. dec. v prostorih Narodnega doma koncert v prazno slovenskega najznamenitejšega pesnika Preširna. V občinskem številu zbrano odlično občinstvo sledilo je s pozornostjo izvrstne slavnostne besedi g. profesorja Vrhovca, v katere je sé živo besedo naslikal znamenitost Preširnovo. Jednako burno priznanje žele so vse točke pevškega programa, posebno mešani zbori. Po dokončanem programu zabavalo se je ob-

(Dolenjske novice 1. decembra 1886)

Vahilo na naročo Zopet smo končali letnik, in stcer drugo letnik »Dolenjskih Novic«. Prijateljsko se zahvaljujemo vsem, kateri so kaj na-

V LETOŠNJI REDNI KNJIŽNI ZBIRKI PREŠERNOVE DRUŽBE SO IZŠLE NASLEDNJE KNJIGE:

1. Koledar Prešerove družbe za leto 1957;
 2. France Bevč: Iskra pod pepelom, zgodovinski roman;
 3. Beno Zupančič: Mrtvo morje, povest;
 4. Ivan Ribič: Kala, mladinska povest;
 5. Dr. Miroslav Zel: Morja bogati zakladi, poljudno znanstveno delo.
- Zamudniki lahko nabavijo zbirko v vseh knjigarnah za 450 din. Cena posamezni knjigi je 100 din, Koledarja pa 200 din. Prav tako sta na razpolago v vseh knjigarnah tudi dodatni knjigi: Dr. M. Avčin — Dr. S. Lunacek: Otrok od spočetja do pubertete za ceno 100 din.

Andreja Grum: Praktični nasveti za dom za ceno 200 din.

Vse knjige lahko naročite tudi na naslov Prešernova družba, Ljubljana, Ulica Heroja Tomšiča 5, kjer lahko dobite za doplačilo 80 din vsako knjigo tudi vezano v polplatno. Poština je 30 din.

Tajništvo

Medved ubil velikega jelena

Konec novembra se je po Kostanjeviško-podboški občini hitro raznesla novica, da je krajevni logar nad Črnočo v vasjo blizu Vrtače opazil, kako neka večja žival, menda medved, nekaj obdeluje na zemlji in jezno sopiha. Logar se razjarjenemu medvedu ni približal, pač pa je nato v Kostanjevici obvestil o tem lovce in postajo Ljudske milice. Naslednji dan so lovci iz Podbočja in Kostanjevice ter več mlincikov odšli pogledat, kaj se je v gozdu zgodilo. V Strašnem jarku so našli lepo pokritega velikega jelena, ki ga je prejšnji dan pobil medved in si ga shranil, da se bo osmradel. Sledovi so kazali, da je bila med orjakoma huda borba. Vsenakrog je bilo potacano, pa tudi krvavo, na jelenovem uhlju pa so se poznali krepilji medvedovih šap, drugo uho je pa kosmatinec jelenu odtrgal. Boj na življenje in smrt, začel iz neznanega vzroka, je zaključil v svojo korist medved. Ubiti jelen je imel krasno rogove s 14 nastavki, ki ga je shranila podboška lovska družina. Vse kaže, da je medved potekel jelena s prednjima šapama.

Takega »dvojca« v naših dolenjskih gozdovih že dolgo ni bilo.

»Samo premakni se, pa te prevrtam kot desko!«

činstvo med seboj tja do ene ure po polnoči. (G. PEČNIK) v Krškem, imeniten iskalec starin, našel je blizo Velike vasi pri Krškem zopet lep rimski grob. (V RIBNICI) imajo pri sodnji pravdo zavoljo nekkih copernic. Sramota je, da se more še dandanašnje o copernicah govoriti.

(Dolenjske novice 15. decembra 1886)

Domače vesti (VEČJA NESREČA) nego se je zgodila, bi se bila lahko še prptetila dne 13. t. m. krog 10. ure dop. Perice novomeške so prale v pokriti lopi, plavajoči na sodih v Krki. Kar na enkrat pa se vsled teže ravnokar padlega, jako mokrega snega prevrta lopa in padlo se v vodo perice in škafi in perilo. Do pasu in čes so stale v mrzli vodi, ne vedoč, ali naj love perilo, ali naj se rešijo, seveda tudi glasno kričale na pomoč. Pomoč je došla, kaj je s perilom bodo povdale ženske same, a mi smo mnenja, da bi bilo treba take naprave vendar nekoliko bolj varno preskrbeti, osobito, ker se je — menda lansko zimo — lopa že enkrat prevrnila vedla teže snega. Naj vsaj dvakratna izkušnja izmorditi tiste, ki imajo s tem opravka, da se ne tvega življenje in blago.

(MESTNA HRANILNICA V NOvem MESTU.) V mesecu novembru 1906 je 226 strank vložilo 67.898 K 81 h. 217 strank vzdignilo 92.138 K 75 h. 11 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 17.500 K. 278 menic se je eskomptovalo za 87.805 K. Stanje vlog 2.921.582 K 23 h. Denarni promet 425.723 K 75 h. Vseh strank bilo je 1158.

(HRANILNICA IN POSOJILNICA) za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neomejeno zvezo, imela je meseca novembra t. l. prometa 111.692 K 81 h. Vložilo je 121 strank 46.702 K 39 h, dvignilo 84 strank 16.567 K 33 h. Posojil je bilo danih 33 strankam 22.890 K, a 49 strank je vrnilo 4837 K 41 h.

Tajništvo

NAZVANILA MESTNEGA MAGISTRATA

(Vahilo.) Za nastopajočega novo leto vabljeno je občinstvo sploh, naj se vsjudno odkupi po znanih rešitvenih kartah za novoletna in godovna voščila. To je splošna stara navada v mestih. Doneski se porabijo v korist tujakšnjih revežev. Vsem darovateljem se izjavi v imenu revežev iskrena zahvala. Cena vsaki karti je 1 K. Velikodušnost in milosrčnost p. n. dobrotnikov s tem ni omejena. Karte se dobivajo v mestnem uradu.

(Razglas.) V sled sklepa občinskega odbora z dne 1. dec. 1906 je strogo prepovedano vsako odvažanje smeti in drugih odpadkov na prostor za mesnico. Kdor bi se temu ne pokoril, bode strogo kaznovan.

(Dolenjske novice 15. decembra 1906)

Koliko drv porabimo

Poraba drv za kurjavo je v Jugoslaviji izredno velika. Na leto jih porabimo 3.500.000 kubičnih metrov ali povprečno 1,04 metra na vsakega prebivalca, med tem, ko je svetovno povprečje drv za kurjavo na prebivalca 0,26 kubičnih metrov na leto. Več drv kot mi trošijo samo najsevernejše države (Švedska, Norveška, Finska). Strokovnjaki pravijo, da so toliko potrošnji drv pri nas kriva odprta ognjišča, ki porabijo izredno veliko drv. Takih ognjišč je v državi še vedno 243.000 (Makedonija, Črna gora, Lika). Z odpravo teh ognjišč bi letno prihranili 1 milijon kubičnih metrov drv.

RIKI
TIKI
TAVI

17. »Hudobni Darzee, hudobni Darzee!« Je zasikal Nag in se pogljal kolikor mogoče visoko proti gnezdú v grmovju. A Darzee si je bil zgradil svoje gnezdo v toliki višini, da ga kače niso mogle doseči in je gnezdo zdaj samo zanihalo sem in tja. Riki-tiki je občutil, da mu je v oči silila kri, sedel je na zadnje noge in se oprl na rep kakor majhen kenguru, se ozrl naokrog in besno zakričal. Toda Nag in Nagina sta se izgubila v travi, Riki-tiki pa ni bila volja, da bi šel za njima, ker ni vedel, ali lahko zmaga v boju proti dvema kačama. Stekel je raje do peščene poti v bližini hiše in sedel, da bi vse dobro premislil.

18. Riki-tiki se je zavedal, da je še mlad, hkrati ga je ta zavest prevzela s še večjim zadovoljstvom, ko je pomislil, da se je znal izogniti napadu od zadaj. Dobil je zaupanje vase in, ko je prišel po stezi Tedy, mu je Riki dovolil, da ga je pobožal. Ko pa se je Tedy sklonil k njemu, se je v prahu pred njim nekaj zganilo in droben glas je dejal: »Pazi se! Jaz sem smrt!« Bil je Karait, kakor prah rjava kača, katere ugriz je prav tako nevaren kot kobrin. Majhen je pa tako, da nihče ne pomisli nanj, zato prizadeva največ zlega.

19. Rikičjeve oči so se spet pordečile in zaplesal je proti Karaitu s tistimi posebnimi zibajočimi se gibi, ki jih je podedoval od svojega rodu. Oprezal je, kje bi najbolje sgrabil. V naslednjem trenutku je iznenada naskočil, odskočil in poskusil vnovič, kačja glavica je pa šinila naprej in samo za las je manjkalo, da ga ni zadel v rame. Poskočiti je moral čez njen trup, a spet mu je bila njena glavica tik za petami.

20. Tedaj je Tedy zaklicel proti hiši: »Naš mungos se bori s kačo!« Riki je potem še snal, kako je Tedyjeva mati od strahu zakričala. Iz hiše je pritekel oče s palico v roki. Ko je pritekel na bojišče, je Riki-tiki že skočil kači na hrbet, povsili glave daleč med prednje noge in kačo ugriznil ter se odvalil proč. Njegov ugriz je Karaita ohromil in pravkar se je pripravil, da ga požre, ko se je spomnil, da naredi poln želodec mungosa počasnega in da mora ostati droben in tenak, če hoče biti močan in uren.